

Strey de f'Strey, wi no sa Frede

Noties van het Falen van de Staat en Uitingen van Nationalisme; een Politiek Middel

Nadia van de Weem

Iris de Laet

Bron: NRC, 6 april 2017. Fotograaf Pieter van Maele/ANP. <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/04/06/grote-betoging-in-paramaribo-tegen-bouterse-a1553591>.

Bachelor Thesis Culturele Antropologie
Universiteit Utrecht

Strey de f'Strey, wi no sa Frede

Noties van het Falen van de Staat en Uitingen van Nationalisme; een Politiek Middel

Iris de Laet

i.s.delaet@students.uu.nl

5554160

Nadia van de Weem

n.d.vandeweem@students.uu.nl

5513987

Begeleidster: Nicole Sanches

n.sanches@uu.nl

Woorden aantal: 21.991

27 – 06 – 2018

Universiteit Utrecht

Voorwoord

Dit onderzoek is tot stand gekomen door middel van kwalitatief antropologisch veldwerkonderzoek in de periode van 28 januari 2018 tot 23 april 2018 in Paramaribo, Suriname. Dit onderzoek heeft ons zowel enorm veel kennis gegeven over Suriname als ons een geweldige tijd bezorgd. Dit onderzoek is dan ook van grote toegevoegde waarde geweest voor onze Bachelor opleiding Culturele Antropologie aan de Universiteit Utrecht. Dit onderzoek was nooit gelukt zonder alle mensen die we in het veld zijn tegengekomen. Onze grote dank gaat dan ook uit naar alle mensen die betrokken zijn geweest bij ons onderzoek, maar ook alle mensen die ervoor hebben gezorgd dat Suriname ons nieuwe thuis is geworden. Wij danken al onze informanten dat zij zowel de tijd als de moeite hebben genomen om hun verhaal met ons te willen delen en dit aan ons toevertrouwden.

Onze dank gaat speciaal uit naar het bestuur van Strei!: Maisha Neus, Priscilla Dawsa, Samuel Jabini, Gulshan Alibux en Kuang Cheong. We zijn met open armen ontvangen bij jullie en jullie hebben ons de kans gegeven om zowel binnen Strei! als binnen jullie levens een kijkje te mogen nemen. Hiervoor willen we jullie ontzettend bedanken!

Als laatst zouden we graag onze begeleidster Nicole Sanches willen bedanken voor haar steun en feedback bij het schrijven van onze thesis. We hebben veel geleerd van de ontvangen feedback. Daarnaast willen we haar bedanken voor de support en het contact tijdens ons veldwerk.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Theoretisch kader	11
1.1 De staat in een antropologische context - Nadia	11
1.2 De betekenis van de ‘falende staat’ - Nadia	12
1.3 De Antropologie van politiek - Nadia	13
1.4 Antropologie en Nationalisme - Iris	17
2. Context	23
2.1 De Surinaamse staat - Nadia	23
2.2 Politiek in Suriname - Nadia & Iris	24
2.3 Nationalisme in Suriname – Iris	26
3. Empirische Hoofdstukken	29
3.1 Wat is Strei!? – Iris	29
Visie en doelstelling	30
Aanhangers	30
3.2 ‘Het falen van de staat’ – Nadia	32
Politiek is overal	32
De wortels van het probleem	34
Corruptie	37
Vriendjespolitiek en Belangenverstrengeling	38
Slecht leiderschap	40
Suriname in Crisis	42
Mentaliteitsprobleem	43
3.3 Eenheid door verscheidenheid – Iris	45
Etniciteit	47
Etniciteit en verdeeldheid	51
<i>Supra-ethnic</i> Nationalisme	54
Gemeenschappelijk doel	56
Conclusie en discussie	58
Bevindingen	58
Discussie	62
Validiteit en betrouwbaarheid	63
Aanbevelingen	63
Literatuurlijst	65
Bijlage 1 De Nationale Assemblée – Iris	69

Inleiding

Schuin tegenover het regeringsgebouw is een klein pleintje waar ongeveer 100 mensen staan met hun gezicht naar een podium. Op dit kleine podium spreekt een vrouw met een wit shirt en een zwarte baseballpet door een microfoon de verzamelde mensen voor het podium toe. Het plein oogt leeg, de aanwezige mensen zijn verzameld vlak voor het podium waardoor achter de menigte een lege ruimte is ontstaan op het plein. “Alles kan beter, want het is niet goed” galmt er door de boxen over het plein, waarop geantwoord wordt met luid gejoel door de mensen. Een meneer staat met beide benen uit elkaar op de grond en houdt met gestrekte arm een vlaggenstok boven zijn hoofd waar de Surinaamse vlag aan vast zit. Er wapperen meer Surinaamse vlaggen boven de mensenmassa uit. Het waait hard en het is te zien dat sommige mensen moeite hebben met het vasthouden van de vlaggenstok. De woorden van de vrouw op het podium waaien af en toe met de harde wind weg. Een man zet een zelfgemaakt bord tegen een lantaarnpaal op het plein. Het bord bestaat uit een groot stuk karton met daarop witte vellen papier geplakt. “Belediging van het volk vanaf ’80, moorden, leugens, blinde muren, bedrog, drugs” staat er bovenaan het bord geschreven. “Verschoon SU, weg met NDP, weg met dit vuil, joe no mang dan joe moes, donder op” volgt de tekst op het bord. De vrouw op het podium heeft een lied ingezet en de mensen op het plein zingen mee: “go go na osono, go na osono”: ga ga naar huis, ga naar huis.”¹

Dit fragment beschrijft de start van weer een nieuwe reeks protesten tegen de Surinaamse regering. Dit keer onder de naam ‘de Next Generation Suriname’. De boodschap van het protest tegen de regering was duidelijk: ‘ga naar huis!’. Na de protesten in 2017 tegen de regering is er namelijk nog niet veel veranderd aan de politieke situatie in Suriname. Zowel de protesten van vorig jaar als de protesten van dit jaar zijn een gevolg van de ontevredenheid onder burgers over het huidige beleid van de regering. Eén van de gezichten van de protesten in 2017 was Maisha Neus die de beweging ‘Weg met dit Beleid’ oprichtte. Een jaar geleden stond Maisha Neus ook

¹ Protest van de Next Generation Suriname, participerende observatie, 22 maart 2018

met een grote Surinaamse vlag in haar hand te protesteren tegen het huidige beleid van de regering. Haar boodschap was als volgt:

“Alleen wanneer we een vuist vormen. Alleen wanneer we de strijd samen aangaan. Alleen wanneer het volk zich bewust is van diens macht. Alleen dan zal verandering komen in ons geliefd land Suriname.” (Maisha Neus in Jurna 2017)

Maisha Neus vond dat Suriname steeds meer afgleed en verarmde en zag de oorzaak hiervan in het beleid van de regering. Neus riep op om Suriname te verenigen en massaal te protesteren (Jurna 2017). Escobar (1992, 396), Salman en Assies (1973, 63) beschrijven dat een sociale beweging voortkomt uit een bepaalde crisis. Met deze sociale beweging wordt er volgens De Bakker, De Hond en Laamanen (2007, 215) gestreefd naar sociale verandering. Er wordt gestreefd naar doelen of waarden die voor de samenleving van groot belang zijn (Nicholas 1973) (Escobar 1992). Binnen een politieke sociale beweging wordt er volgens Stryker, Owens en White (2000, 70) een collectieve identiteit gecreëerd, door een collectieve klacht te delen tegen de autoriteit. In het geval van de politieke beweging ‘Weg met dit Beleid’ was deze collectieve klacht dat er verandering moest komen in het huidige beleid doordat het beleid niet meer bevorderlijk is voor het welzijn van de burgers. In deze thesis zal het wantrouwen in het sociale-politieke systeem dan ook om deze reden beschreven worden, op basis van de definitie van Bøås en Jennings (2005, 386) als het falen van de staat.

Hoewel de protesten vele inwoners van Suriname bereikten, leverden de protesten geen verandering in het beleid op. De oppositie bleek niet open te staan voor samenwerking en luisterde niet naar de noden van het volk, volgens Maisha Neus. De oppositie zou volgens informanten belangen hebben bij het huidige beleid, waardoor verandering onmogelijk zou worden. Om deze reden besloot Maisha Neus samen met Priscilla Dawsa, Samuel Jabini, Kuang Cheong en Gulshan Alibux, op 29 januari 2018 dan ook om de documenten voor een nieuwe politieke partij, genaamt Strei! in te dienen:

“We hebben ingezien dat als je werkelijk verandering wil brengen, dat je het systeem van binnenuit moet aanpakken. Om binnen te komen volgens onze wetgeving moet je dat middels de politiek doen. Dus hebben we besloten een politieke partij op te

richten die mee gaat doen aan de verkiezingen van 2020.” (Maisha Neus in Gompers 2018)

Hoewel Strei! er voor heeft gekozen om onderdeel te worden van een systeem waar ze voorheen tijdens de protesten van april 2017 tegen protesteerde, is het doel van deze groep van vijf jongvolwassenen niet veranderd: het volk bewust maken en Suriname veranderen. De inwoners van Suriname moeten in de ogen van Strei! bewust gemaakt worden van de problematieken zoals corruptie en vriendjespolitiek die zich volgens Strei! voordoen in de politiek. Wanneer iedereen zich bewust is van de daden van de staat, zal het volk zich verenigen en zich samen verzetten tegen het beleid en verandering realiseren, blijkt uit de interviews met de oprichters van Strei!.

De bewustwording en het streven naar een vorm van eenheid om samen tegen de staat te vechten zal de aanhangers van Strei! met elkaar verbinden. Het gevoel van verbondenheid door iets gemeenschappelijks te delen sluit aan bij de formulering van de definitie *imagined community* van Anderson (2006). Dit gevoel van verbondenheid wordt door Anderson als een vorm van nationalisme omschreven. Met deze redentatie zou Strei! beschreven kunnen worden als een *imagined community*, waarbij de ideologie van Strei! een vorm van nationalisme kan aannemen. Een interessante denkwijze, omdat juist het falen van de staat deze mensen bij elkaar heeft gebracht. In deze thesis wordt dan ook onderzocht op welke manier aanhangers de staat vinden falen en hoe dit de aanhangers verenigt in een politieke partij om de strijd aan te gaan tegen de staat. Het falen van de staat kan op deze manier worden beschreven als een politiek instrument dat een gevoel van nationalisme teweegbrengt. Aan de hand van deze redentatie hebben we er voor gekozen om nationalisme als antropologisch concept mee te nemen in deze thesis en zal deze thesis dan ook proberen antwoord te geven op de volgende hoofdvraag: *Op wat voor manier worden noties van het falen van de staat gebruikt als middel van politiekvoering onder aanhangers van de politieke beweging Strei! in Paramaribo, Suriname?*

Methodologische verantwoording

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in Paramaribo, Suriname in de periode van 29 januari t/m 22 april 2018. Het onderzoek is complementair, waarbij zowel is gekeken naar de in Suriname wonende aanhangers van Strei! met zowel een Nederlandse nationaliteit als Surinaamse nationaliteit. Dit onderzoek is explorierend, omdat het veld sturing heeft gegeven aan het

onderzoek en de uiteindelijke onderzoeksvraag is gebaseerd op de verzamelde data (Boeije 2010, 86-87). Dit onderzoek probeert te ontdekken wat voor noties van het falen van de staat er spelen onder de aanhangers van de politieke partij Strei! en hoe deze noties een middel kunnen zijn om politiek te voeren.

De methode van de analyse heeft na terugkomst uit het veld een nieuwe vorm gekregen, waardoor er geen sprake meer was van deductief onderzoek, maar van inductief onderzoek. Het theoretische kader is na het veldwerk aangepast op de gevonden data. Dit is een bewuste keuze geweest, omdat tijdens het veldwerk de onderzoekspopulatie is veranderd. Hoewel in eerste instantie het onderzoek zou gaan over de protestbeweging 'Weg met dit Beleid' is op de dag na aankomst deze protestbeweging veranderd in een politieke partij in oprichting genaamd 'Strei!'. Door deze verandering was aanpassing nodig aan zowel de hoofdvraag als het theoretisch kader, waardoor het proces van onderzoek vanaf dat moment al veranderde van deductief naar inductief onderzoek. Door de verandering van populatie was het daarbij ook moeilijk om de onderzoeksgroep vast te stellen, doordat de politieke partij nog geen officiële aanhangers had. Hierbij moet dan ook genoteerd worden dat mensen ten tijde van het onderzoek zich misschien wel aanhanger noemen of achter de ideeën staan van Strei!, maar dit door de tijd heen veranderd is. De data is dan ook beïnvloed doordat het een bepaalde momentopname is van een bepaalde gebeurtenis.

Naast dat onze onderzoeksvraag veranderde bij aankomst in het veld, is tijdens het veldwerk ook de splitsing in ons onderzoek veranderd. Hoewel we het veld hebben betreden met het idee dat de scheiding in ons onderzoek lag bij twee verschillende leeftijdscategorieën van 18 tot 35 en van 35 tot 60, heeft een bevinding in het veld deze scheiding beïnvloed. Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat bij de politieke partij Strei! veel Surinamers met een Nederlandse nationaliteit betrokken waren. Dat deze Surinamers niet mogen stemmen, maar wel actief betrokken zijn, trok erg onze aandacht en riep bij ons veel vragen op. Doordat ons onderzoek gericht is op nationalisme en wij op dat moment dachten dat nationaliteit hier mogelijk een rol bij kan spelen, hebben we er dan ook voor gekozen om deze splitsing na 4 weken in het veld te veranderen van leeftijd naar nationaliteit. Hoewel deze splitsing nog steeds interessante vragen en mogelijk bevindingen oproept is er uiteindelijk voor gekozen, om in deze thesis hier niet verder over uit te weiden. Hier is voor gekozen, omdat er anders teveel onderwerpen behandeld zouden moeten worden, wat ten koste zou gaan van de diepgang van het onderzoek.

Doordat Suriname een ‘klein’ land is waar uit onze ervaring het grootste deel van de bevolking op een bepaalde manier via elkaar kent en politiek een erg gevoelig onderwerp is, is er in dit onderzoek er voor gekozen om gebruik te maken van pseudoniemen. Op deze manier zijn de uitspraken die in deze thesis zijn gedaan door aanhangers niet terug te relateren aan personen, waardoor de beloofde anonimiteit nageleefd zal worden.² Verder hebben wij tijdens ons onderzoek gemerkt dat het verleden van Suriname met Nederland voor sommige mensen een gevoelig onderwerp is. Onze aanwezigheid als blanke Nederlandse onderzoekers riep soms reacties op. Wij hopen dat onze aanwezigheid verder geen schade heeft aangericht tijdens de positionering van de net nieuwe politieke partij Strei!.

De data van dit onderzoek is tot stand gekomen door middel van kwalitatief antropologisch veldwerk onderzoek. Daarnaast zijn er ook enquêtes gehouden om data te verzamelen voor de politieke partij Strei! en om zelf een goed algemeen beeld te krijgen van hoe er momenteel tegen de politiek en de staat aan wordt gekeken. Hoewel er meerdere antropologische methodes voor dit onderzoek zijn gebruikt, zijn er drie methodes in het bijzonder die de overhand hebben gehad. Als eerst is er gebruik gemaakt van participerende observatie (De Walt en De Walt 2011).³ Door mee te doen in dagelijkse bezigheden en te leven in dezelfde omgeving als onze onderzoeksgroep, hopen wij een goed beeld te hebben gekregen van hoe de groep zichzelf ziet en wat voor betekenis de aanhangers geven aan Strei!, de activiteiten die zij uitvoeren en de ideeën die zij hebben. Wel is het belangrijk om te noemen dat op basis van het feit dat er een persoonlijke band was met de informanten de data mogelijk is beïnvloed. Om dit zo min mogelijk te laten gebeuren hebben we dan ook gebruik gemaakt van de volgende methode.

Hoewel participerende observatie de basis vormt van ons onderzoek is observerende participatie extra relevant voor dit onderzoek. Bij observerende participatie wordt er meer nadruk gelegd op het observeren. Volgens Moeran (2007,14) is observerende participatie belangrijk om een duidelijk onderscheid te kunnen maken in wat de informant belangrijk vindt dat je weet en wat jij belangrijk vindt om te weten. Door afstand te nemen, kun je informatie relativieren

² In de inleiding is er bewust voor gekozen om de oprichters van Strei! eenmalig te benoemen bij naam. In de rest van deze thesis zullen ook hun namen geanonimiseerd worden.

³ Dit is een manier om veldwerk ervaringen te benaderen en sociale processen te begrijpen vanuit de ogen van de onderzoeksgroep (De Walt en De Walt 2011, 2). Participerende observatie verhoogt de kwaliteit van de data en de interpretaties van de data, doordat je je in je onderzoeksveld bevindt en deelneemt aan de dagelijkse activiteiten van je onderzoeksgroep. Je probeert een onderdeel te worden van de groep die je bestudeert (De Walt en De Walt 2011, 10).

waardoor je meer inzichten krijgt in de achtergrondinformatie in plaats van de voorgrond informatie die de informant oplegt (Moeran 2007,14). De onderwerpen ‘nationalisme’ en ‘het falen van de Surinaamse staat’, bleken voor sommige een onderwerp te zijn wat bepaalde gevoelens los maakte en opriep, waardoor het belangrijk was dat we afstand konden nemen. We hebben geprobeerd informatie te relativieren, en de boodschap die de informant ons wil vertellen geprobeerd te onderscheiden van de informatie die wij nodig hebben gehad voor ons onderzoek. De derde methode die wij hebben gebruikt is semi-gestructureerde interviews. Door middel van een semigestructureerd interview kon er doelgerichte informatie worden verkregen en bleef er ook ruimte vrij voor informanten om zelf topics in te brengen, waardoor er een holistisch perspectief van het onderwerp is weergegeven.

Relevantie

Met dit onderzoek hopen wij bij te dragen aan de antropologische debatten die zich richten op vraagstukken rondom de staat en het nationalisme in het Caribisch gebied. We hopen een nieuwe invalshoek te geven aan de al bestaande kennis, door te kijken hoe binnen de politiek noties van het falen van de staat worden gebruikt om een politieke eenheid te vormen tegen de staat. Hierbij hopen we theorieën over de staat en nationalisme samen te kunnen brengen. Daarbij denken wij ook bij te dragen aan antropologische kennis over Suriname en het Caribisch gebied, omdat deze gebieden onderbelicht zijn in de sociale wetenschap.

Voor de maatschappelijke relevantie hopen wij de aanhangers van Strei! meer inzichten te geven wat de gevormde noties nu precies inhouden en hoe deze noties naar onze mening als middel van politiekvoering worden gebruikt. Op deze manier hopen wij de beweging een beeld te geven over de groep waarin zij functioneren en het effect van de middelen die zij gebruiken.

Op mesoniveau hopen wij dat deze thesis inzichten biedt voor Surinamers op wat voor manier er momenteel door verschillende mensen tegen de staat aan wordt gekeken en om mensen bewust te maken van de mogelijke problemen die zich volgens informanten voordoen. Daarbij hebben wij hopelijk een beeld kunnen creëren van delen van het politieke landschap van Suriname richting de verkiezingen van 2020. We hopen dat we de aanhangers van Strei! een stem hebben gegeven door een wetenschappelijk platform te bieden. Op deze manier zullen de aanhangers zichzelf hopelijk gehoord voelen. Verder hopen we een beeld te kunnen geven van wanneer burgers vinden dat een staat faalt en wat de ervaringen zijn van burgers op het moment

dat een staat in hun perceptie faalt. Het falen van de staat brengt verschillende gevoelens en gedachtegangen met zich mee die wij in deze thesis op papier proberen te zetten. In onze thesis laten wij specifiek zien hoe noties van het falen van de staat kunnen leiden tot het verenigen van burgers om zich tegen de staat te keren. Wij hopen dat de theorieën en conclusies die hieruit voortkomen een bijdrage leveren aan de wetenschap over dit onderwerp.

Opbouw thesis

Dit verslag zal beginnen met een theoretisch kader dat zal ingaan op de concepten van het falen van de staat, nationalisme en politiek in een antropologische context. Om te kijken wat deze concepten te maken hebben met dit onderzoek zal hoofdstuk 2 de concepten toepassen op de gegeven context van Suriname. In hoofdstuk 3 zal de hoofdvraag van dit onderzoek geoperationaliseerd worden in drie empirische sub-hoofdstukken. Het eerste gedeelte van de empirie zal een antwoord geven op de vraag wat Strei! is. Het tweede gedeelte zal ingaan op de noties van het falen van de staat die er heersen onder de aanhangers van Strei!. De empirie zal afsluiten met een paragraaf over uitingen van nationalisme onder de aanhangers van Strei!. Deze thesis zal eindigen met een conclusie en discussie in hoofdstuk 4. In de conclusie zal het antwoord op de hoofdvraag worden geformuleerd. In de discussie zal kritisch gereflecteerd worden op het onderzoek en verdere suggesties voor nieuw onderzoek worden gedaan.

1. Theoretisch kader

1.1 De staat in een antropologische context - Nadia

De staat is een veelzijdig begrip in antropologie zonder één overeenstemmende definitie (Sharma en Gupta 2006, 8). Om toch met het concept te kunnen werken zal in deze paragraaf, na een theoretische context van de staat te hebben beschreven, een eigen definitie van het concept worden geformuleerd.

In theorieën over sociale systemen wordt de staat beschreven als een politiek systeem (Luhmann 1984: 627). Het idee dat gedeeld wordt door sociale wetenschappers sinds de 20e eeuw, is dat de staat bestaat uit een vaststaand begrensde gebied dat wordt beschreven door een set van opgelegde regels (Migdal en Schlichte 2005,2). Toch denken Migdal en Schlichte dat, als gevolg van crisissen⁴ binnen een staat die op verschillende plekken in het afgelopen decennium hebben plaatsgevonden het concept van de staat heroverwogen moet worden (Migdal en Schlichte 2005,2). Volgens Migdal en Schlichte is er discrepantie ontstaan tussen het beeld dat er van de staat is en de staat in de praktijk. Om de staat te kunnen bestuderen moet er dan ook gefocust worden op de vele vormen die de staat kan innemen (Migdal en Schlichte 2005, 36).

Niet alleen door Migdal en Schlichte, maar ook door verschillende antropologen wordt er kritisch ondervraagd of ‘de staat’ een van tevoren vaststaand conceptueel of empirisch object is. De staat is niet een gegeven – een afzonderlijke, vaste en uniforme eenheid die het terrein definieert waarin andere instituties definiëren. Integendeel, de staat komt volgens Sharma en Gupta (2006, 8) op een bepaalde manier tot stand, onderscheidt zich van andere institutionele vormen en heeft een bepaald effect op de werking en verspreiding van macht in de samenleving. Hoewel wij denken dat het belangrijk is om voorafgaand aan ons onderzoek duidelijk te hebben wat de staat betekent, sluiten wij ons aan bij het idee dat de staat geen vaststaand begrip is en dat er mogelijk een verschil kan zijn in het beeld wat er van de staat wordt geschetst en hoe een staat tot uiting komt in de praktijk. Dat er een verschil kan zijn tussen de definitie van de staat in praktijk en in theorie is dan ook iets wat is meegenomen in ons onderzoek.

Om een definitie te kunnen vormen voor de staat, is het belangrijk om te kijken welke definities er al zijn gegeven aan de staat door andere antropologen. Volgens Lachmann (2010) is de staat zowel een mechanisme dat legitimiteit genereert en definieert als een organisatie die

⁴ Uiteenlopend van ongekende schulden van staten tot oorlogen

voor middelen zorgt om deze claims van legitimiteit af te dwingen. De staat claimt de autoriteit om zowel algemene rechten als individuele rechten te bepalen. De staat creëert een sociale werkelijkheid waarin ieders rechten alleen bestaan in de context van je legale status die verkregen kan worden in die bepaalde staat (Lachmann 2010, 1). De staat heeft de capaciteiten en de ambitie om de wereld in gebieden te verdelen, die elk geregeerd worden door één politiek lichaam (Lachmann 2010, 2-3). De staat bereikt vaak een monopolie op zowel geweld als legitimiteit binnen een bepaald gebied (Lachmann 2010, 2). Hieruit wordt duidelijk dat de belangrijkste concepten voor Lachman zijn dat de staat voor legitimiteit zorgt en op deze manier zijn macht verkrijgt en een samenleving stuurt. Deze definitie verschilt van de definitie van Kottak (2015) die beweert dat de staat een complex sociaal-politiek systeem is dat vooral als functie heeft om territorium en de bevolking, die verdeeld is op basis van klasse, te besturen en bestaat uit een centrale overheid (Kottak 2015, 317). Wij sluiten ons aan bij de definitie van Lachmann, omdat wij denken dat een staat niet per se hoeft te bestaan uit een centrale overheid. Daarbij denken wij ook dat stratificatie op basis van sociaaleconomische klasse, niet de enige manier is waarop een bevolking door een staat verdeeld kan worden; in onze ogen kan dit ook op basis van bijvoorbeeld religie. In het kader van ons onderzoek benaderen wij ‘de staat’ dan ook als het volgende: de staat is een sociaal politiek systeem dat een samenleving bestuurt en controleert, door een bepaald beleid, dat de staat zelf maakt en bepaald, te implementeren.

1.2 De betekenis van de ‘falende staat’ - Nadia

Een vroegere betekenis die aan de falende staat werd gegeven was dat een staat faalde wanneer de staat simpelweg niet als een eenheid kan functioneren (Helman en Ratner 1992, 4). In de jaren ‘00, na 9/11, kwam het begrip volgens Call echter in relatie te staan tot het terroristische tijdperk (Call 2008, 1493). Vanaf dit moment werd het begrip volgens Call dan ook op een uiteenlopende en problematische manier gebruikt, waardoor het nut van deze term volgens Call verloren is gegaan (Call 2008, 1491). Niet alleen Call (2008) maar ook Bøås en Jennings (2005) vinden dat het begrip falende staat in de literatuur op een foutieve en cultuur absolutistische manier wordt gebruikt. In hun optiek is het zo dat het concept de falende staat wordt gebruikt in de literatuur om van een andere cultuur te kunnen zeggen dat de macht buiten de formele instellingen van de staat ligt en daarom gefaald zou zijn. Hierbij wordt er de vergelijking gemaakt tussen het beeld van een westerse ‘gezonde’ en een niet-westerse zogenaamde falende staat (Call 2008, 1494)

(Bøås en Jennings 2005, 388). Door staten te vergelijken met elkaar verwaarloos je volgens Bøås en Jennings de bestaande geschiedenis, demografie, cultuur en economie in relatie tot regionale dynamieken en patronen van een staat (Bøås en Jennings 2005, 388). Dit is volgens Bøås en Jennings niet de betekenis van de falende staat, omdat in hun ogen het zo is dat wanneer de macht niet binnen de formele instellingen van de staat ligt, dit bewust een doel kan zijn en dus niet zozeer als gefaald hoeft worden gezien. Volgens Bøås en Jennings is er dan ook pas sprake van een falende staat, wanneer de staat niet meer het vermogen heeft of bereid is om te functioneren op een manier die bevorderlijk is voor het welzijn van de meerderheid van de burgers. Binnen onderzoek naar de falende staat moet er niet worden gekeken naar welke staten falen, maar voor wie de staat faalt en waarom (Bøås en Jennings 2005, 386). De werkelijke aard van de staat moet dan ook worden bestudeerd in zijn eigen sociale, economische en historisch context in plaats van dat staten met elkaar worden vergeleken (Bøås en Jennings 2005, 392).

Hoewel Call (2008) en Bøås en Jennings (2005) op verschillende punten overeenkomen met hun stellingen is er ook een duidelijk verschil. Bøås en Jennings beargumenteren dat het concept van de falende staat gebruikt kan worden alleen wel in de juiste context, terwijl Call zegt dat het concept van de falende staat niet meer gebruikt zou moeten worden. Eén van de redenen die Call hiervoor geeft is dat door het begrip te gebruiken, je falende staten eigenlijk op een hoop gooit en zegt dat ze allemaal op dezelfde manier benaderd moeten worden, wat in Call's gedachtegang foutief is (Call 2008, 1494-1496). Graag sluiten wij ons aan bij het argument van Bøås en Jennings en ook Call dat er op een cultuurrelativistische manier moet worden gekeken naar het concept van een falende staat. Ook zijn we het eens met de definitie die Bøås en Jennings geven wanneer zij spreken over een 'gefaalde staat'. Wel vinden wij dat deze betekenis erg breed is en daarom willen wij onze betekenis concreter maken door middel van de volgende definitie. In onze gedachtegang is een falende staat: een staat waarin (delen van) de bevolking het vertrouwen in het sociale-politieke systeem is verloren doordat het sociaal-politiek gevestigde systeem in hun gedachtegang niet meer in staat is of bereid is om te functioneren op een manier die bevorderlijk is voor het welzijn van de burgers.

1.3 De Antropologie van politiek - Nadia

In de 20e eeuw is de discipline van de 'antropologie van politiek' ontstaan. Hoewel deze discipline zich als eerst focuste op staat gerichte politiek, is de discipline momenteel vooral

etnografisch gericht op machtsrelaties en- processen. Macht definieert Victoria als het volgende: “Power as widespread differential capacities to produce society by relations of domination, exploitation or subordination (Victoria 2016, 249).” Aansluitend op deze definitie van macht beschrijft Victoria (2016) het concept politiek als ‘een vorm om machtsrelaties te controleren in een bepaalde ruimte en tijd’. Het concept politiek wordt in de gedachtegang van Victoria, maar ook die van Haines (2017) niet alleen gerelateerd aan de staat (Victoria 2016, 249), hoewel Victoria in haar artikel wel beschrijft dat de staat ook wel gezien kan worden als het politieke systeem (Victoria 2016, 251). Volgens Victoria zijn er, naast de staat, namelijk verschillende constructies waarmee het concept politiek wordt gecreëerd, gepresenteerd en georganiseerd die ontstaan door het gebruik van verschillende uitdrukkingen, technieken en praktijken van macht. Sommige van deze technieken maken gebruik van vriendschappen en verbindingen die de leegte tussen de gewone mensen en machtige mensen opvullen (Victoria 2016, 250). In dit onderzoek zal dan ook gekeken worden naar verschillende aspecten van de samenleving waar politiek geconstrueerd wordt. Daarbij sluiten we ons aan bij het idee dat politiek een vorm is om machtsrelaties te controleren en denken we daarbij ook dat politiek gebruikt kan worden om macht te creëren, organiseren en uitoefenen.

Politiek heeft net als andere bestuursystemen een vorm van beleidsvoering. Volgens Shore en Wright (1997) beïnvloedt beleid momenteel in de huidige moderne staat alle aspecten van het leven en is het onmogelijk geworden om deze invloeden te negeren of ontvluchten. Daarbij is het ook nog zo dat beleid steeds meer bepaalt op wat voor manier individuen zichzelf construeren (Shore en Wright 1997, 4). Beleid categoriseert individuen en bepaald rollen en statussen zoals ‘crimineel’, ‘burger’ en ‘professional’, zonder dat mensen hier zelf controle over hebben of bewust van zijn (Shore en Wright 1997, 4). Hierin wordt dus duidelijk waarom zoals Victoria (2016) zegt politiek eigenlijk macht is.

Hoewel beleid duidelijk een politiek fenomeen is, is een kenmerk van beleid dat hun politieke aard wordt verborgen door de objectieve, neutrale, juridisch-rationele idiomen waarin ze worden geportretteerd. In deze vorm lijkt beleid slechts een instrument te zijn om efficiëntie en effectiviteit te bevorderen. De verberging van het politieke onder de mantel van neutraliteit is dan ook een belangrijk kenmerk van moderne macht (Shore en Wright 1997, 8). Politiek is dus niet alleen een vorm om machtsrelaties te controleren zoals Victoria (2016) zegt, maar ook een middel die macht inzet om doelen te bereiken. Dit sluit aan bij wat Foucault identificeerde als

'political technologies'; de manier waarop macht zijn eigen activiteiten verbergt (Foucault in Shore en Wright 1997, 8). Deze *political technologies* uiten zich door wat eigenlijk een politiek probleem is, weg te halen uit het domein van het politieke discours en het te herschikken in de neutrale taal van de wetenschap (Shore en Wright 1997, 8). Centraal in dit proces staat het gebruik van 'deskundige' kennis bij het ontwerpen van institutionele procedures (Shore en Wright 1997, 9). Wetenschappers creëren volgens Foucault namelijk macht en normaliseren macht. Het normaliseren van macht heeft dan ook een belangrijke rol gekregen in de moderne vorm van bestuur op een liberaal democratische manier (Foucault in Shore en Wright 1997, 9). Dat macht genormaliseerd wordt is belangrijk om mee te nemen wanneer er onderzoek gedaan wordt naar politiek, omdat volgens Shore en Wright politiek een bepaald beleid uitvoert dat macht creëert en door de normalisering van macht het moeilijker wordt om bewust te worden van machtsrelaties -en processen. Het is dan ook belangrijk om alles wat normaal lijkt in de politiek in kwestie te trekken en je af te vragen wat voor machtsverhouding er spelen, wie er betrokken zijn en vooral wie bepaalt dat bepaalde macht genormaliseerd wordt.

Volgens Haines (2017) en Kottak (2015) gaat politiek in de breedste zin van het woord over sociale organisaties. Politieke organisaties omvatten namelijk gedeeltes van sociale organisaties die gericht zijn op individuen of groepen die zaken van openbare orde beheersen of de afspraken of activiteiten van die personen of groep controleren (Fried in Kottak 2005, 153). Hoewel in de hedendaagse tijd 'politiek' wordt gezien in relatie tot de natiestaat, die geografisch gebaseerd is met duidelijke grenzen en met een formeel politiek apparaat, is dit volgens Haines niet altijd het geval. Volgens Haines kunnen sociale groepen, ook gebaseerd worden op andere factoren dan een vaststaand gebied. Sociale groepen kunnen volgens Haines namelijk grenzen overschrijden en hebben vaak geen formele politieke rol. Wel is er binnen dergelijke groepen sprake van politieke systemen –en functies (Haines 2017, 164). Hoewel we denken dat politiek als concept niet alleen in relatie gezien moet worden met de natiestaat, maar als een internationaal grensoverschrijdend fenomeen, beperken wij in dit onderzoek politiek wel tot de begrenzing met de natiestaat. Hier kiezen we voor, omdat het onderzoek een specifieke casestudie is en we er voor hebben gekozen om alleen specifiek te kijken naar politiek die plaatsvindt binnen de grenzen van de staat.

Binnen onderzoek naar politiek is een debat gaande rondom de relatie tussen de omvang van een samenleving en politieke systemen. Dit debat zie je ook terug in antropologische

literatuur. Volgens Haines speelt de omvang van een samenleving een belangrijke rol in hoe een samenleving door de politiek gecontroleerd kan worden: hoe groter de bevolking en dichtheid bijvoorbeeld, hoe groter de kans op geschillen. Hoe deze factoren zich ontwikkelen ligt volgens Haines ten grondslag aan het soort politieke systeem en de functie van het politieke systeem. Wanneer deze politieke systemen complexer en formeler worden doordat de omvang groter wordt, ontstaat er, volgens Haines, een derde probleem. Namelijk het vinden van mensen die in deze complexe en formele willen/kunnen werken. Het probleem hierbij is dat het een groot obstakel is in de overheid om mensen te vinden die voor het algemeen belang werken in plaats voor persoonlijke interesses. Zodra mensen politieke macht krijgen, lijkt het alsof corruptie begint (Haines 2017, 164). Volgens Haines ervaren regeringen corruptie dan ook als een periodiek probleem (Haines 2017, 173).

Hoewel Haines beweert dat de grootte van de omvang van de samenleving in relatie staat met mogelijke problemen in de samenleving, zegt Veenendaal (2013) juist dat kleinschalige naties er voor zorgen dat democratische systeem kunnen worden ondermijnt. Volgens Veenendaal is de relatie tussen omvang en democratie niet zozeer een directe relatie, maar zorgt kleinschaligheid voor nabijheid en direct contact tussen burgers en politici wat vervolgens een negatief effect heeft. Dit negatieve effect is een gevolg van direct contact tussen burgers en politici, omdat uit onderzoek van Veenendaal blijkt dat dit zorgt voor *clientelism* en *patronage* (Veenendaal 2013, 106-107). Veenendaal geeft ook aan dat in de literatuur vaak de relatie tussen omvang van een bevolkingsgroep en democratie wordt aangehaald en dat daarvan wordt gezegd dat kleine staten vaak een grotere kans hebben om een democratische politiek systeem te hebben (Veenendaal 2013, 92). Toch zegt Veenendaal dat om de mogelijke relatie tussen democratie en kleinschaligheid te begrijpen er ook gekeken moet worden naar gevolgen van historie, geografie en internationale politieke omstandigheden (Veenendaal 2013, 93). Zelf sluiten wij ons aan bij de theorie van Veenendaal en denken we dat het erg belangrijk is wanneer je naar de politiek kijkt dat je ook kijkt naar de omvang van een samenleving, omdat dit de manier van politiekvoering kan beïnvloeden. Wel is het zoals Veenendaal (2013) zelf ook zegt, belangrijk om niet alleen omvang maar ook historie, geografie en internationale politieke omstandigheden mee te nemen wanneer je wilt gaan kijken naar wat het functioneren van een democratie beïnvloed.

1.4 Antropologie en Nationalisme - Iris

Nationalisme als concept wordt binnen de antropologie op verschillende manieren benaderd, gebruikt en uitgelegd. In deze paragraaf zullen we aan de hand van verschillende visies van wetenschappers onze eigen invulling geven aan het concept nationalisme. Het doel van deze paragraaf is om een duidelijk beeld te schetsen op welke manier wij nationalisme conceptualiseren en zullen gebruiken in ons onderzoek.

Zoals eerder genoemd zullen wij in deze thesis nationalisme bekijken als middel voor politiekvoering. Ook de antropoloog Gellner (1983) benadrukt het politieke aspect in zijn visie over nationalisme. Er is sprake van nationalisme voor Gellner wanneer de etnische grenzen niet de politieke grenzen overschrijden (Gellner 1983, 1). Gellner legt uit hoe nationalisme gezien kan worden als het streven naar de overeenstemming van cultuur en bestuursvorm; om cultuur te voorzien van één eigen politiek dak (Gellner 1983, 43). Wanneer cultuur en bestuursvorm overeenstemmen, kan dit bijdragen aan de waarborging van de politieke legitimiteit van de natie (Gellner 1983, 1). Axtmann (2004) vult het argument van Gellner naar onze mening aan door uit te leggen dat de ideologie van nationalisme er naar streeft om verschillen in de samenleving te overwinnen en gestandaardiseerde burgers⁵ te produceren die loyaal zijn aan de natie en de staat (Axtmann 2004, 260). Dit refereert aan de uitspraak van Gellner: één cultuur onder één politiek dak. Gellner verklaart deze gedachtegang door uit te leggen dat hij nationalisme ziet als verschijnsel van de Europese overgang van een agrarische samenleving naar een industriële samenleving. Er was behoefte aan een nieuwe structuur die werd ingevuld door culturele homogene eenheden⁶. Deze culturele homogene eenheden waren de nieuwe maatschappelijke organisaties die de organisatiestructuren vervingen die voorheen werden geboden door de kerk en de monarchie (Meel 1998, 257). In deze opvatting gaat Gellner ervan uit dat nationalisme, in de vorm van een cultureel homogene eenheid, een oplossing is voor de ongelijkheid in de samenleving. Dezelfde karakteristieken zoals taal en onderwijs binnen een culturele homogene eenheid zouden moeten zorgen voor verbondenheid en gelijkheid. Axtmann (2004) omschrijft dit als de nationalisering van cultuur en het creëren van gestandaardiseerde burgers, met het doel om

⁵ Met gestandaardiseerde burgers bedoelt Axtmann dat de burgers allemaal eenzelfde genationaliseerde cultuur delen (Axtmann 2004, 260).

⁶ Hoe Gellner (1983) culturele homogene eenheden beschrijft in zijn artikel, interpreteren wij als een groep mensen die dezelfde cultuur delen. In het geval van de industrialisatie waar Gellner het over heeft, ging het met name om de massa-educatie wat zorgde voor een homogenisatieproces binnen de eenheden. Het creëren van deze homogene eenheid werd gedaan met het idee om samenhang en loyaliteit tussen de individuen te creëren (Eriksen 2010, 125).

als staat de politieke legitimiteit te waarborgen. Eriksen (2010) sluit hier enigszins op aan door te zeggen dat nationalisme het beste tot uiting komt wanneer één etnische groep beschikt over een eigen staat. Om dit beter te begrijpen zullen we eerst het concept etniciteit toelichten voordat we verder gaan met de conceptualisering van nationalisme.

Etniciteit blijkt een belangrijk begrip te zijn in de uitleg van Axtmann (2004), Gellner (1983) en Eriksen (2010) als het gaat om het concept nationalisme. Smith en Hutchinson (1996) definiëren etniciteit als volgt: “a named human population with myths of common ancestry, shared historical memories, one or more elements of common culture, a link with a homeland and a sense of solidarity among at least some of its members.” (Smith en Hutchinson 1996, 6). Smith en Hutchinson beginnen deze definitie van etniciteit met *a named human population*. De groep waarmee je je identificeert krijgt een naam en wordt benoemd om de essentie van de gemeenschap te identificeren en uit te drukken, leggen Smith en Hutchinson uit. We hebben in het veld gezien dat op die manier etniciteit in de praktijk een meer vaststaand begrip wordt, omdat het benoemd wordt zodat mensen zich kunnen uitdrukken of zich er mee kunnen identificeren. In het veld werd duidelijk dat de etnische identificatie meestal te maken heeft met wat Smith en Hutchinson verwoorden als *myths of common ancestry* en *a link with a homeland*. Smith (1986) legt uit dat één van de belangrijkste elementen van etnische identificatie de collectieve locatie op de wereld is waar het handvest van de gemeenschap de oorsprong, groei en bestemming verklaart (Smith 1986, 24).

Echter, zien wij net als Eriksen (2010) etniciteit niet als een vaststaande definitie en vinden wij dat het gezien moet worden als een sociaal construct. Wij vinden net als De Koning (2011) dat etniciteit niet iets primordialistisch is en gelijk staat aan een gedeelde cultuur, een eenheid of een gezamenlijke afkomst (De Koning 2011). Een gedeelde cultuur en/of een gezamenlijke afkomst zijn mogelijke onderdelen die mensen binden en waardoor mensen zich identificeren met een groep. Als individu identificeer je je bewust met bepaalde elementen van een groep, die op zijn beurt weer tot stand is gekomen doordat mensen binnen die groep zich verbonden voelen door bepaalde gemeenschappelijke elementen, volgens Smith en Hutchinson (1996). Het identificeren met deze bepaalde elementen zorgt er voor dat je je zelf onderdeel voelt van een bepaalde specifieke groep en niet van een andere groep. Deze identificatie met een bepaalde groep mensen kan voor iedereen binnen die groep anders zijn. Hoewel wij dus vinden dat de invulling van een etnische groep niet gezien kan worden als iets vaststaand en gezien moet

worden als een sociaal construct, denken wij wel dat mensen er naar neigen om etniciteit wel als iets vaststaand te maken om hun identificatie met de groep te kunnen uiten en zich te kunnen afscheiden van andere groepen. Informanten in dit onderzoek hebben een meer primordialistische benadering van etniciteit en koppelen het vaak aan afkomst. In deze thesis zullen wij etniciteit daarom soms ook beschrijven als een vaststaand begrip om te kunnen uitleggen tot welke groep iemand zich voelt behoren.

Om etniciteit meer te beschrijven als een sociaal construct moet er gekeken worden hoe etniciteit tot stand komt. Etniciteit komt volgens Eriksen (2010) tot stand door het *insider* en *outsider* principe, wat de onderlinge relatie en interactie tussen verschillende etniciteiten inhoudt. De Koning (2011) legt ook nadruk op dat er gekeken moet worden naar de interactieve aard van etnische identificatie en groepsvorming bij etniciteit. Het belang van grenzen bij etnische groepen speelt hier een belangrijke rol in (De Koning 2011, 265). Eriksen legt uit dat er een onderscheid gemaakt wordt tussen *us* en *them*. Grenzen worden op die manier gevormd door middel van contrast. Eriksen benoemt dit met *otherness*: door andere uit te sluiten maak je duidelijke grenzen (Eriksen 2010, 126). Daarom is etniciteit volgens ons dus niet een absoluut begrip. Omdat het afhankelijk is van de onderlinge relatie en interactie tussen verschillende etniciteiten, is etniciteit een begrip dat in elke situatie opnieuw bekeken dient te worden.

We komen nu weer terug op de uitleg van nationalisme van Gellner en Eriksen: wanneer de afgebakende grenzen van een etnische groep overeenstemmen met de grenzen van de natie krijgt nationalisme een sterke uiting volgens Gellner (1983) en Eriksen (2010). Eriksen stelt dat de natie net als etniciteit systematisch onderscheiden is van *insiders* en *outsiders*. Op het moment dat je de natie afbakent met grenzen en de integriteit wil waarborgen van je natie, wordt dit net als bij etniciteit door middel van contrast gedaan (Eriksen 2010, 126). De natie is verder een gemeenschap waarvan de burgers geïntegreerd zijn met betrekking tot cultuur en zelfidentiteit, maar op een abstracte en anonieme manier (Eriksen 2010, 127). De natie is een belangrijk onderdeel van het concept nationalisme. Eriksen beweert dat de natie een product is van nationalisme. De natie bestaat slechts, omdat een groep mensen besluit dat deze natie er is (Eriksen 2010, 126). Nationalisme verwijst naar een natie die kan worden belichaamd in een natiestaat. Nationalisme kan in dit opzicht dus de ideologie zijn en de natie zou dan de gemeenschap zijn die de ideologie nastreeft. Wanneer de grenzen van een etnische groep overeenstemmen met de grenzen van de natie kan de etnische ideologie worden gekoppeld aan

het staatsapparaat (Eriksen 2010, 131). Wanneer dit gebeurt wordt de etnische ideologie een nationalistische ideologie. Dit brengt ons weer terug bij het argument van Gellner (1983), waarin nationalisme het streven zou zijn naar één cultuur onder een politiek dak om de politieke legitimiteit te waarborgen.

Wij sluiten ons aan bij het argument dat één etniciteit, één groep met gemeenschappelijke groepskenmerken, van instrumentele waarde is als we kijken naar de sterkste uiting van nationalisme. Wanneer iedereen bijvoorbeeld dezelfde *myths of common ancestry* deelt, zoals genoemd in de definitie van Smith en Hutchinson (1996), is er een gevoel van verbondenheid en dit zorgt voor een sterkere uiting van nationalisme. Nationalisme kan naar onze mening in dit opzicht gebruikt worden door de staat als politiek instrument om politieke legitimiteit te krijgen of te behouden. Het creëren van een cohesie en het uitsluiten van andere naties kan volgens Eriksen gunstig zijn voor de staatsgrenzen, mits de natie binnen deze staatsgrenzen functioneert (Eriksen 2010, 126). Wij zijn echter niet van mening dat een natie met een nationalistische ideologie binnen bepaalde grenzen van een staat moet vallen. Dit zullen we later uitleggen aan de hand van de visie van Anderson (2006).

Wat verder belangrijk is voor onze conceptualisering van nationalisme is het punt dat wij van mening zijn dat er geen staten zijn met één etnische groep. Eriksen (2010) laat ook zien dat nationalisme mogelijk is op het moment dat er een variëteit is aan verschillende groepen met etnische kenmerken. Nationalisme in poly-etnische staten⁷ kent volgens Eriksen (2010) een *supra-ethnic* ideologie die pleit voor gerechtigheid en gelijke rechten voor iedereen. Bij *supra-ethnic* nationalisme zijn het juist de burgerrechten die gedeeld worden in plaats van de culturele afkomst (Eriksen 2010, 145). Eriksen zegt hier eigenlijk dat *supra-ethnic* nationalisme een ideologie is dat het verschil tussen de etnische groepen overstijgt en focust op de overeenkomsten. Het verschil in etnische groepen binnen de samenleving is niet langer een barrière voor een nationalistisch gevoel. Wij kunnen ons vinden in het *supra-ethnic* nationalisme dat Eriksen beschrijft, maar willen hierbij zeggen dat volgens ons etnische groepen niet een minder belangrijke rol krijgen in het *supra-ethnic* nationalisme, ondanks dat er een factor is dat het verschil in deze verschillende groepen overstijgt. Nationalisme staat namelijk in relatie tot

⁷ Een staat waar we te maken hebben met verschillende groepen met etnische kenmerken in de samenleving, noemt Eriksen (2010) een poly-etnische staat. In dat opzicht is het begrip poly-etnische staat in onze ogen overbodig. Als wij het hebben over de staat of de natie gaan we er dus automatisch vanuit dat deze een poly-etnisch is.

hoe etnische groepen zich onderling tegenover elkaar verhouden in de samenleving.⁸ Op het moment dat we gaan kijken naar nationalisme als een *supra-ethnic* ideologie, is het dus belangrijk om te kijken hoe etnische groepen zich hierbinnen verhouden. Wij willen vooral gaan kijken wat de factor is bij *supra-ethnic* nationalisme waardoor een etnische groep in een samenleving zich verbonden voelt met de natie en andere etnische groepen binnen de natie. Deze factor geeft naar onze mening de verschillende gevormde groepen in de samenleving toch een gevoel van verbondenheid. Wij denken dat Anderson (2006) dit gevoel van verbondenheid omschrijft met zijn begrip *imagined community* wat we nu verder zullen toelichten.

Een natie met een gedeelde ideologie die niet verbonden is aan staatsgrenzen wordt door Anderson (2006) beschreven als een '*imagined community*'. *Communities* of naties zijn zo groot dat de mensen die hier toebehoren elkaar nooit allemaal hebben ontmoet, toch is er een sterk gevoel van verbondenheid onderling wat als nationalisme bestempeld kan worden. In dit opzicht is nationalisme dus een *imagined community* (Anderson 2006, 6). Juist de verbeelding maakt het nationalistische gevoel zo sterk (Anderson 2006, 7). De kracht van verbeelding zien we ook terug in de definitie van etniciteit gegeven door Smith en Hutchinson (1996).⁹ Volgens Andersons beschrijving van nationalisme, kan nationalisme en de natie ook over staatsgrenzen gaan: het is namelijk een verbeeldende gemeenschap. Wel geeft Anderson aan dat ook een *imagined community* begrensd is, omdat zelfs aan een denkbeeldige gemeenschap grenzen zitten waar andere gemeenschappen beginnen. Andersons kijk op nationalisme richt zich verder vooral op collectieve ideeën, vooruitzichten en ambities. Hoewel Gellner (1998) echter niet in gaat op de sterke nationalistische gevoelens, vinden wij net als Anderson (2006) dat dit binnen nationalisme een heel sterk fenomeen is en sluiten ons daarom aan bij zijn idee over een *imagined community*.

Nationalisme kan in elke context een andere vorm aannemen en is dus geen vast concept. Naast dat nationalisme veel te maken heeft met de verhoudingen van etnische groepen binnen de natie, heeft nationalisme ook te maken met het verleden. Nationalisme kan een andere vorm

⁸ Eriksen (2010) geeft namelijk ook aan dat wanneer er een dominante etnische groep is binnen een samenleving, het nationalisme een meer particularistische ideologie kan krijgen in plaats van een universele. In dit geval wordt het nationalisme wel ingevuld door een specifieke etnische groep. Er vindt dan eerder uitsluiting plaats dan insluiting door het bestaande nationalisme (Eriksen 2010, 145).

⁹ In de definitie van etniciteit, gegeven door Smith en Hutchinson (1996), wordt het gevoel van verbondenheid ook wel beschreven als *myths of common ancestry*. In dit opzicht zijn deze *myths* net als *imagined communities* een bepaalde verbeelding die ervoor zorgen dat mensen zich met elkaar verbonden voelen.

aannemen door tijd en gebeurtenissen heen. Smith (1991) plaatst nationalisme binnen een koloniale context en onderscheidt hier binnen twee vormen van nationalisme. Hij kijkt naar het soort nationalisme voor de onafhankelijkheid van een gekoloniseerde staat en naar het nationalisme dat zich ontwikkelt na de onafhankelijkheid. Het nationalisme voor de onafhankelijkheid noemt Smith *anti-colonial nationalism*. Deze vorm van nationalisme is gericht op het verwerpen van de koloniale macht en het streven naar de vorming van een eigen nieuwe natiestaat. Het nationalisme na de onafhankelijkheid beschrijft Smith als *integration nationalism*. De focus ligt hier vooral op het samenbrengen en integreren in de nieuwe politieke gemeenschap die vaak verdeeld is door de verschillende etnische groepen en om een nieuwe territoriale natie te creëren uit de oude koloniale staat (Smith 1991, 82).

Hierbij komen we tot de conclusie dat nationalisme, net als de natie en het vormen van etnische groepen een proces is van in- en uitsluiting. Dit proces zie je terug in de vorming van een *imagined community*: een bepaalde groep deelt een gezamenlijk gevoel en daarbij worden andere groepen uitgesloten. Het gevoel van verbondenheid kan zo sterk zijn dat het bepaalde verschillen in een samenleving kan overstijgen. Het streven hier naar, dat wij nationalisme noemen, valt echter niet goed te concretiseren, omdat het afhankelijk van de context kan verschillen per groep. Wel zien wij het streven naar dit gevoel van verbondenheid als een vorm van *supra-ethnic* nationalisme. We zullen later in deze thesis uitleggen hoe nationalisme gebruikt kan worden als middel van politiekvoering.

2. Context

2.1 De Surinaamse staat - Nadia

Om een staat te kunnen bestuderen moet volgens Bøås en Jennings (2005, 329) de werkelijke aard van de staat bestudeerd worden in zijn eigen sociale, economisch en historische context. In deze paragraaf zal daarom in worden gegaan op de geschiedenis van Suriname die gevolgen heeft gehad voor de staatsvorming en zal uitleggen hoe het politieke systeem in Suriname in elkaar zit.

Suriname is een land met vele diverse culturen. Deze diversiteit heeft zijn wortels liggen in de koloniale geschiedenis van Suriname. In 1651 vestigde de Engelse de eerste plantages in Suriname. Op deze plantages werkten vooral slaven die afkomstig waren uit andere Caribische gebieden en landen in Afrika. De afstammelingen van de in toen der tijd slaven, worden volgens St-Hilaire nu Creolen genoemd (St-Hilaire 2001, 1004). De slaven die van de plantages zijn weggelopen tijdens de slavernij en dorpen stichtten in het binnenland, worden volgens St-Hilaire Marrons genoemd (St-Hilaire 2001, 1009-1010). Na de op papier officiële afschaffing van de slavernij in 1863, ontstond in Suriname een nieuwe vorm van slavernij, genaamd contractarbeid. Doordat slavernij verboden was, brachten koloniale ambtenaren in de periode van 1873 tot 1916, 34 duizend Oost-Indiërs naar Suriname om te werken op de plantages. Deze groep Oost-Indiërs deelden voornamelijk de Hindoestaanse cultuur (St-Hilaire 2001, 1006). In de periode tussen 1890 en 1939 kwamen daar nog 33 duizend Javaanse contractarbeiders bij. Deze groep Javanen brachten voornamelijk de islamitische cultuur met zich mee (St-Hilaire 2001, 1007-1008). Hoewel er nog veel andere groepen gevestigd zijn in Suriname vormen de Hindoestanen de grootste groep, waarop volgend de Creolen, de Marrons en daarna de Javanen.¹⁰ Andere etnische groepen die je terugvindt in Suriname zijn afkomstig vanuit de inheemse bevolking, China, Europa, Libanon en Brazilië. Deze diversiteit en het feit dat niet de inheemse, maar de nakomelingen van immigranten de grootste bevolkingsgroep vormen is een belangrijk gegeven om mee te nemen in dit onderzoek.

Na driehonderd jaar een kolonie te zijn geweest van Nederland, werd Suriname in 1975 onafhankelijk (St-Hilaire 2001, 998 & 1005). Hoewel in sommige landen volgens Dew (1975)

¹⁰ Zoals duidelijk wordt in deze omschrijving speelt afkomst een belangrijke rol in de manier waarop groepen zich van elkaar onderscheiden in de Surinaamse samenleving. Zoals Smith (1986) zegt is één van de belangrijkste elementen van etnische identificatie de collectieve locatie op de wereld waar de gemeenschap de oorsprong heeft.

leiders bij elkaar komen door het proces van onafhankelijkheid, heeft in Suriname dit proces juist tot polarisatie geleid, doordat verschillende groepen tegen elkaar werden opgezet. Hoewel Dew het wederzijdse in wantrouwen in kwestie trekt, werd volgend Dew dit wantrouwen makkelijk in stand gehouden door culturele extremisten, waardoor de Surinaamse politiek wordt beïnvloed (Dew 1975, 226).

Na vijf jaar als onafhankelijk democratisch land gefunctioneerd te hebben verkreeg op 25 februari 1980 het Surinaamse leger de politieke macht van het land door middel van een coupe. Hoewel er volgens Bissessar (2017,79) door verschillende Surinamers werd geloofd dat de coupe voor samenkomst van verschillende groepen zou zorgen, bleek dit toch anders te zijn. In de periode 1980 – 1991 waarin de militairen de macht hadden, zijn er veel mensenrechten geschonden. Mishandelingen van gedetineerden, moord, geweldpleging en illegale arrestaties vonden plaats (Grootemaat 2002, 510). Het meest bekende voorval zijn hierbij de ‘Decembermoorden’ van 1982 waar 15 politieke tegenstanders waaronder verschillende vakbondsleiders zijn vermoord (Bissessar 2017,79). In diezelfde periode (1986-1992) vond er tussen het leger en een guerrillagroep een burgeroorlog plaats met nog meer slachtoffers. Een aantal dorpen¹¹ in het binnenland zijn hierbij volledig uitgemoord door het nationale leger (Grootemaat 2002, 510).

Als gevolg van de burgeroorlog, de slechte economische situatie en de internationale druk werd er via democratische verkiezingen in 1987 een burgerbewind verkozen. Wel bleef het leger, via de grondwet, politieke macht behouden (Grootemaat 2002, 512). De gekozen volksvertegenwoordigers vormde samen het eenkamerparlement van Suriname genaamd: De Nationale Assemblée. Dit systeem is tot de dag van vandaag nog steeds in werking.¹²

2.2 Politiek in Suriname - Nadia & Iris

Sinds de onafhankelijkheid krijgen politieke partijen in Suriname steun van bepaalde groepen. In het begin zocht de Nationale Partij Suriname (NPS) deze steun bij de Creolen, de Vooruitstrevende Hervormings Partij (VHP)¹³ bij de Hindoestanen en de partij voor Nationale

¹¹ Om hoeveel slachtoffers en dorpen het hier gaat, wordt door Grootemaat niet genoemd. Dit roept dan ook vragen op over de betrouwbaarheid van deze bron.

¹² Om het politiek systeem van Suriname beter te begrijpen is in bijlage 1, een korte uitleg van het huidige systeem bijgevoegd.

¹³ In 1973 is de naam van de Verenigde Hindoestaanse Partij veranderd in de huidige naam: *Vooruitstrevende Hervormings Partij*.

Eenheid en Solidariteit (KTPI) bij de Javanen (Singh 2008, 72). Elke partij in de overheid maakte gebruik van *patronage* om de eigen achterban te voorzien. Op deze manier werd er in de etnische politiek een vorm van corruptie en *clientelism* gevormd (Singh 2008, 77). Partijen waren voornamelijk gericht op hun eigen etnische kiesdistrict. Om hun electorale steun te behouden zorgden ze ervoor dat hun eigen districten goed onderhouden werden door middel van sociale en economische goederen (Singh 2008, 72). Elk district heeft namelijk een duidelijke meerderheid van een groep die zich verbonden voelt met een bepaalde etnische groep (Dew 2013, 14). Elk district heeft ook een bepaald aantal zetels dat ze kunnen halen, afhankelijk van de grote van het district. Paramaribo heeft de meeste zetels, zie tabel 1. Hierdoor zal de meerderheid van één bepaalde etnische groep in Paramaribo, ook terug te zien in de zetels en dus in De Nationale Assemblée. Singh schrijft dan ook het volgende over politiek Suriname: “an ethnically segmented society, where party affiliations seemed tattooed to the umbilical cords of Surinamers” (Singh 2008, 80).

Na 20 jaar onafhankelijkheid spreekt de antropoloog Brana-Shute (1995) nog steeds van etnische verdeeldheid in Suriname die ervoor zorgt dat de Surinaamse staat niet kan ontwikkelen tot een zogenaamde ‘moderne’ staat. Alles in de samenleving inclusief de politieke partij die je support, wordt bepaald door etnische overtuiging schrijft Brana-Shute. Dit heeft er niet alleen toe geleid dat Suriname zich niet heeft kunnen ontwikkelen tot een zogenaamde moderne staat, maar heeft er ook voor gezorgd dat de staatsstructuur de bevolking niet kan dienen (Brana-Shute 1995, 86). Hoewel deze uitspraken gebaseerd zijn op bepaalde aannames, zoals dat etniciteit een vaststaand concept is, denken we wel dat het in ieder geval belangrijk is om in dit onderzoek mee te nemen dat het proces van in- en uitsluiting een belangrijke rol speelt in zowel de ontwikkeling van de staat als binnen de politiek in Suriname.

Zetels per district, Suriname:

District	zetels
Paramaribo	17
Wanica	7
Nickerie	5
Commewijne	4
Sipaliwini	4
Brokopondo	3
Marowijne	3
Para	3
Saramaca	3
Coronie	2

Tabel 1 (Artikel 9, kiesregeling Suriname)¹⁴

2.3 Nationalisme in Suriname – Iris

In deze paragraaf zal aan de hand van ons geschetste theoretische kader over nationalisme gevormde concepten in de Surinaamse context worden geplaatst. Het doel van deze paragraaf is dan ook om te kijken hoe onze aannames over nationalisme vorm krijgen in Suriname.

Smith (1991) beschrijft twee vormen van nationalisme die naar onze mening terug te zien zijn in het Surinaams nationalisme. Smith heeft het over *anti-colonial nationalism* en *integration nationalism* (Smith 1991, 82). *Anti-colonial nationalism* zien we terug in het proces naar de onafhankelijkheid van Suriname. Verschillende Surinaamse politieke partijen richtten zich tijdens de onafhankelijkheid op de terugtrekking van Suriname uit het Nederlands Koninkrijk en hadden hun focus gelegd op de oprichting van een eigen staat (Meel 1998, 259). Daarnaast kwam het nationalisme in Suriname ook op als een reactie op het assimilatiebeleid van de koloniale overheid (Marshall 2003, 264).¹⁵ Tijdens het proces van Suriname naar onafhankelijkheid verenigden volgens Bissessar (2017, 87) de politieke partijen en etnische groepen zich samen tegen de Nederlandse koloniale macht, wat zorgde voor verbroedering. Wij

¹⁴ Wet van 29 september 1987, houdende regels voor de verkiezing van leden voor de volksvertegenwoordigende lichamen in Suriname (Kiesregeling) (S.B. 1987 no. 62).

¹⁵ Dit assimilatiebeleid ontstond na de afschaffing van slavernij. De koloniale heersers vonden toen dat de afstammelingen van slaven geen eigen cultuur zouden hebben en daarom werd de Nederlandse cultuur opgelegd. (Marshall 2003, 264). De afstammelingen van de slaven moesten zich aanpassen aan de Nederlandse cultuur, waardoor hun eigen cultuur op de achtergrond raakte.

hebben hier onze vraagtekens bij, omdat naar ons idee de onafhankelijkheid vooral opgelegd is door Nederland.¹⁶ Wij zien daarom niet in waarom dit in relatie staat tot verbroedering.

Het *integration nationalism* van Smith (1991) zien we terug na de onafhankelijkheid van Suriname. Suriname begon met een integratieproces waarbij het doel was om etnische, sociale en geografische barrières te overstijgen en om een staat te creëren waar alle burgers zich mee konden identificeren (Meel 1998 259-260). In deze context zou je de vraag kunnen stellen in hoeverre Suriname, als staat, nationalisme heeft gebruikt als politiek instrument? Wij vinden echter niet dat er hier gezegd kan worden dat er een duidelijke lijn zit tussen *anti-colonial nationalism* en *integration nationalism*. Dit loopt in elkaar over. Dit is te zien in het feit dat Suriname na de onafhankelijkheid erg gericht was op het verzet tegen buitenlandse invloeden op de Surinaamse economie (Bissessar 2017, 77). De onafhankelijkheid blijft een grote rol spelen in het nationalisme volgens Meel (1998). Meel beschrijft het Surinaams nationalisme dan ook als volgt: “The identification of nationalism with the effectuation of political independence characterized nationalism in Suriname” (Meel 1998, 262). Marshall (2003) beschrijft echter dat er meer nodig is dan een onafhankelijke staat om een natie op te bouwen (Marshall 2003, 267). Wij vragen ons dan ook af wat er precies meer nodig is en wat Surinaams nationalisme dan precies inhoudt.

Het kolonialisme bracht verschillende culturele groepen van over de wereld, zonder een gemeenschappelijke geschiedenis, samen in een politiek gebied (St-Hilaire 2001, 1003). St-Hilaire geeft aan dat het vaak onderschat wordt in hoeverre de heterogeniteit in Suriname de natievorming ondermijnt, doordat er nooit een etnische groep dominant aanwezig is geweest in de Surinaamse samenleving (St-Hilaire 2001, 999).¹⁷ Deze aanname neigt naar het argument van Gellner (1983) waarin hij zegt dat politieke en etnische grenzen gelijk aan elkaar moeten zijn. Wij denken echter dat de Surinaamse samenleving wel degelijk een nationalistisch gevoel kan delen aan de hand van een *supra-ethnic* ideologie. In hoeverre er in de praktijk ook sprake is van een *supra-ethnic* ideologie is betwistbaar. Volgens Meel (1998) zijn de belangrijke factoren in

¹⁶ De onafhankelijkheid was een beslissing van de Nederlandse overheid en hier werd door sommige partijen in de Surinaamse politiek vijandig op gereageerd. Eén van de grootste partijen op dat moment, de VHP, was tegen de onafhankelijkheid. Ondanks politieke onenigheden en vele onderhandelingen met Nederland en tussen Surinaamse partijen onderling, kreeg Suriname in 1975 haar onafhankelijkheid opgelegd (Dew 1976, 7).

¹⁷ We moeten natuurlijk bewust blijven dat St-Hilaire hier een aanname maakt. Het is niet te beoordelen of er sprake is van etnische dominantie, omdat dit voor iedereen anders geïnterpreteerd zal worden en omdat dit per context zal verschillen. Wij zien etniciteit als een sociaal construct, terwijl het in de argumentatie van St-Hilaire lijkt als of etniciteit een statisch begrip is.

het Surinaams nationalisme dan ook de politieke democratie, sociale –en politieke gelijkheid en sociale inclusiviteit (Meel 1998, 262). Is dit wat het verschil tussen de etnische groepen overstijgt en zorgt voor een verbonden gevoel?

Wij willen in deze thesis gaan kijken hoe etniciteit geconstrueerd wordt binnen het Surinaams nationalisme en vragen ons daarnaast af wat de bindende factor is dat het verschil tussen etnische groepen overstijgt? Is er ook daadwerkelijk een factor nodig die de verschillen tussen de groepen overstijgt voor een nationalistisch gevoel?

3. Empirische Hoofdstukken

3.1 Wat is Strei!? – Iris

Het is 21 februari, kwart voor twaalf. De zaal van het Lalla Rookh gebouw in Paramaribo begint langzaam vol te lopen met publiek. Camera's van verschillende mediabedrijven vullen de zaal. De bestuursleden van Strei! plaatsen ieder voor zich nog snel een naamplaatje, waarmee de laatste voorbereidingen worden getroffen. Bij de ingang staat een lange tafel met een donkerblauw tafelkleed met daarop een vaas met rode bloemen. Naast de vaas liggen boekjes en visitekaartjes waarop in het zwart STREI! staat. Het publiek zit op blauw met goudgekleurde stoelen, waarvan ongeveer veertig van de zestig stoelen bezet zijn. "Welkom allemaal" galmt er door de zaal. Een man van rond de veertig met een lichtgekleurde blouse, komt nog snel binnen en schrijft zijn naam op de presentielijst. Op dat moment wordt het volkslied ingezet. De man stopt met schrijven gaat rechtop staan en plaatst zijn rechterhand op zijn linkerborst en begint zachtjes mee te zingen. Het grootste deel van de zaal zingt mee, hoewel het volume nog relatief zacht is. "Strey de f strey, wi no sa frede."¹⁸ klinkt het door de zaal.¹⁹

Tijdens de communicatiedag van 21 februari 2018, presenteerde de nieuwe politieke partij Strei! haar visie en doelen aan de Surinaamse bevolking. Uit interviews is gebleken dat het bestuur van Strei! na de protesten in 2016-2017 inzag dat de oppositie niet de deuren ophoudt voor samenwerking en niet wil gaan voor de noden van het volk. Op dat moment realiseerde Strei! dan ook dat als zij zelf geen actie zouden ondernemen er niks zou gaan veranderen. Met de gedachtegang: 'als je de Surinaamse politiek wilt veranderen, moet je er eerst onderdeel van worden', hebben de vijf jongvolwassenen besloten zich te organiseren in de politieke partij Strei!.

¹⁸ "Er zijn strijden om te strijden, wij zullen niet bang zijn", is de Nederlandse vertaling van de vijfde zin van het eerste couplet van het Surinaamse volkslied. De naam van de politieke partij Strei!, is op deze tekst geïnspireerd.

¹⁹ Communicatiedag Strei!, participerede observatie, 21 februari 2018

Visie en doelstelling

Strei! formuleert haar visie als politieke partij als volgt: “STREI! wil werken naar een goede kwaliteit van leven voor elke Surinaamse burger en kan dat bereiken door eerlijke, transparante en meetbare politiekvoering waarin mensen verantwoording afleggen aan elkaar en aan de samenleving.” (Partijprogramma Strei! 2018).

Uit de verzamelde data is duidelijk geworden dat deze visie is ontstaan uit het feit dat deze bovenstaande genoemde competenties volgens de aanhangers niet terug te zien zijn in de huidige politiek. Hoe de aanhangers verder tegen de huidige politieke situatie aankijken wordt duidelijk in het volgende deel over de noties van het falen van de staat. De politieke partij Strei! is echter van mening dat er verandering moet komen. Om deze verandering te bewerkstelligen is er dus voor gekozen om onderdeel te worden van het politieke systeem. Strei! omschrijft haar doelstelling als volgt:

“STREI! zal in de komende jaren betrokkenheid in de samenleving creëren zodat de beweging van substantiële betekenis zal zijn bij de komende verkiezingen van 2020 om zo een dienstbare en meetbare bijdrage te leveren aan de welvaart en het welzijn van alle Surinamers. Dit zal verwezenlijkt worden door steeds de prestaties te leggen langs de lat van ethische codes van principieel zijn en eerlijkheid.” (Partijprogramma Strei! 2018)

Aan deze doelstelling is te zien dat Strei! veel waarde hecht aan ethische codes en eerlijkheid. Integriteit en openbaarheid van bestuur zijn onderdeel van de ethische code. Door gebruik te maken van anti-corruptie mechanismen moet dit doel bereikt worden. Posities binnen de politiek moeten volgens Strei! ingevuld worden door onafhankelijke deskundigen. Deze speerpunten zijn ook terug te vinden in gesprekken en interviews met de informanten. Zij geven aan dat het tijd is voor verandering en vernieuwing. De informanten hebben genoeg van de oude politiek en hopen dat Strei! wél daadwerkelijk gaat doen wat ze zeggen.

Aanhangers

Over het algemeen geeft Strei! aan dat iedereen welkom is om zich aan te sluiten. Tijdens interviews hebben we gevraagd aan de informanten of ze een beeld hebben van welke mensen

zich zullen aansluiten bij Strei!. Aan de ene kant zeggen informanten dat de aanhangers zullen bestaan uit mensen die zien dat Suriname een bepaalde weg op gaat die niet goed is. Hoewel hieruit kan worden opgemaakt dat het hierbij gaat om alle generaties Surinamers, zeggen informanten aan de andere kant dat het vooral de jongeren zullen zijn die zich aansluiten. De gedachtegang hierachter, wat veel informanten aangeven, is dat veel ouderen in Suriname het vertrouwen in de politiek hebben verloren en niet geloven dat hun stem nog impact heeft. Deze politieke generatie heeft de jaren '80 meegemaakt en een pessimistische kijk op de politiek. Daarnaast wordt er ook gezegd door informanten dat mensen rond de 40 vaak al hun plek in de Surinaamse samenleving hebben verworven en zich dus niet zo zeer druk maken. Jongeren daarentegen hebben nog een hele toekomst voor zich en hebben moeite met besparen, studeren, het vinden van een baan of een eigen huis.

De jongeren in Suriname zijn dus de stemmers waar Strei! vooral haar hoop op heeft gezet, omdat naar hun idee hier de meeste kans op stemmen ligt. Giovanni, zelf een Surinaamse jongere en geïnteresseerd in het gedachtegoed van Strei!, laat weten dat jongeren bewust moeten worden gemaakt van hun rol:

“Ik zie Strei! als de mensen die *awareness* gaan brengen: die bewustzijn gaan brengen onder de Surinaamse jongeren. Vooral onder de jongeren, want als wij zeggen dat de Surinaamse jongeren onze toekomst zijn, dan moeten zij eigenlijk ook bewust zijn over de rol die ze hebben in de maatschappij. En wat ze allemaal kunnen betekenen voor hun land. En Strei! is een heel goed voorbeeld van jongeren die bij elkaar zijn gekomen om eigenlijk bewustzijn te creëren.”²⁰

Het creëren van bewustzijn is dan ook één van de voornaamste doelen van Strei!. Volgens het bestuur van Strei! moeten Surinamers bewust zijn van hun rechten en bewust worden van het feit dat de staat niet goed functioneert: het is tijd om hier verandering in aan te brengen door samen te werken.

²⁰ Giovanni, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 28 februari 2018

3.2 ‘Het falen van de staat’ – Nadia

In dit tweede gedeelte van de empirie zullen de noties van het falen van de staat besproken worden die worden ervaren door de aanhangers van Strei!. Door inzicht te krijgen wat deze noties van het falen van de staat zijn en waarom deze noties belangrijk zijn voor informanten zal het duidelijk worden welke ideologische gedachtegang er gedeeld wordt onder aanhangers van Strei!. Door een duidelijk beeld te hebben van welke noties gedeeld worden, hopen wij een concreter antwoord te kunnen formuleren hoe deze noties ingezet worden als een politiek middel. Zoals al eerder is aangegeven denken wij dat doordat aanhangers deze noties delen, een gevoel van verbondenheid gecreëerd zal worden. Hoe deze verbondenheid vorm krijgt zal besproken worden in het volgende empirische deel over nationalisme.

Als eerste zal er worden weergegeven wat voor rol politiek speelt in het dagelijkse leven van mensen, om zo een beeld te geven van het effect van het huidige beleid. Hierna volgt er een beschrijving van waaraan de noties van het falen van de staat ten grondslag liggen volgens informanten. Als de wortels van het probleem zijn uitgelegd, zullen de voor ons uit de data meest voorkomende noties van het falen van de staat besproken worden, namelijk: corruptie, belangenverstrengeling, vriendjespolitiek, slecht leiderschap en de huidige economische crises. In het laatste stuk van deze paragraaf zal er beschreven worden hoe deze noties van het falen van de staat in wisselwerking staan met een bepaalde mentaliteit en manier van leven die is ontstaan in Suriname volgens informanten. Dit wordt besproken, omdat volgens informanten verandering in politiek, wat het doel is van Strei!, alleen verwezenlijkt kan worden wanneer deze mentaliteit veranderd wordt. Deze mentaliteit kan volgens informanten namelijk veranderen door mensen bewust te maken van noties van het falen van de staat. Wanneer dit bewustzijn wordt gecreëerd zal daarbij, volgens informanten, er een draagvlak binnen de bevolking ontstaan voor Strei!.

Politiek is overal

Na een reis vanuit Paramaribo kom je na 200 km uit op Atjoni. Op deze plek stopt de weg en stap je in een korjaalboot. Na een korjaaltocht van ongeveer 3 uur kom je aan in Botopasi een klein dorpje langs de oever van de rivier die als een weg door de jungle baant. Eén man van rond de 40, die met ons de reis is begonnen vanuit Paramaribo, leidt ons rond door de jungle richting de Ananasberg. Onderweg vertelt

hij over de natuur en over zichzelf. “Ik werkte op het vliegveld hier in de buurt, vroeger was er hier 24/7 toezicht, maar tegenwoordig hoeft er van de overheid vanaf 15.00 uur niemand meer te zijn. Dit is gevaarlijk, want er landen na 15.00 uur wel gewoon vliegtuigen. Maar ja als er geen toezicht is dan wordt de vracht natuurlijk niet gecontroleerd en dat is vast juist de bedoeling,”²¹ vertelt hij, waarnaar hij verder uitweidt over hoe hij de huidige situatie in het land ervaart.

Deze beschrijving geeft duidelijk weer dat bij veel gesprekken in Suriname het onderwerp politiek onvermijdelijk is. “Alles heeft te maken met de mensen die in de regering zitten en het beleid dat ze wel en niet uitvoeren,”²² legt Shivam, een jongeman van begin 30, uit tijdens een interview in zijn kantoor. Het beleid dat de staat uitvoert beïnvloedt dan ook alle aspecten van het leven van burgers en is onontkoombaar (Shore en Wright 1997, 4). Rayna, een gepensioneerde vrouw die zichzelf in de jaren '70 met hart en ziel heeft gestort in een politieke partij, helaas zonder succes, vertelt:

“Je kan zeggen ‘ik bemoei me er niet mee’, maar de politiek bemoeit zich met jou. Je bent burger van het land, je bent slachtoffer van de politiek. [...] Je ziet dat op dit moment de gezondheidszorg niet goed is, dat de economie op z'n gat ligt, dat merk je toch?”²³

Politiek is volgens informanten terug te vinden in alle aspecten van de samenleving, zoals in religie en buurtwijken. Als voorbeeld hiervan vertelt Carl, een man van rond de 60 met een eigen bedrijf die al veel van de wereld heeft gezien, dat een minister van de NDP probeert om in het bestuur van een Hindoestaanse stroming te komen zodat de priesters van die stroming stemadvies in het voordeel van de NDP zullen uitbrengen. Hier wordt dan ook duidelijk, zoals Haines (2017) en Victoria (2016) zeggen, dat politiek niet alleen verbonden is met de staat. Ook binnen religie en in wijken wordt politiek gemaakt, gepresenteerd en georganiseerd door het gebruik van macht. Dat dit in eerste instantie niet zichtbaar is, is te verklaren vanuit de theorie van Shore en Wright (1997) die zeggen dat de politieke aard van bepaald beleid vaak wordt

²¹ Collin, Surinaamse nationaliteit, participerende observatie, 1 april 2018

²² Shivam, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 21 maart 2018

²³ Rayna, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 16 april 2018

geneutraliseerd, waardoor uiteindelijke activiteiten die de politiek wil uitvoeren niet in eerste instantie zichtbaar zijn. Volgens Enzo, een 65-plusser die al vanaf jonge leeftijd politiek actief is, komen mensen nu dan ook niet in actie, omdat ze niet bewust zijn van de problemen: “Ik denk eigenlijk dat het verval, het is sluipend geweest, steeds voortgegaan. En het is nu zo alomvattend het is bijna onvoorstelbaar. Alles in het land is besmet geraakt.”²⁴

Dat alles beïnvloed wordt door politiek is volgens de aanhangers van Strei! problematisch, doordat het beleid van de politiek corrupt, crimineel en egoïstisch is en wetten en regels niet uitgevoerd en gecontroleerd worden. Tijdens het veldwerk werd dan ook al snel duidelijk dat volgens aanhangers van Strei! zowel het politieke systeem als de overheid en zijn uitvoerende macht niet naar behoren zouden functioneren, met alle gevolgen van dien. Volgens de definitie gegeven door ons in het theoretisch kader die gebaseerd is op de theorieën van Call (2008) en Bøås en Jennings (2005) spreken de aanhangers van Strei! dan ook over een falende staat: het functioneren van de Surinaamse staat is niet meer bevorderlijk voor het welzijn van de aanhangers van Strei!.

De wortels van het probleem

Uit de analyse van de data is gebleken dat de staat niet alleen op dit moment faalt volgens informanten, maar al een hele lange tijd niet voldoet aan de eisen van het volk. Dit wordt duidelijk in het gesprek met Imro, die rond zijn 25ste naar Nederland is gegaan, maar nu weer in Suriname woont om voor zijn ouders te zorgen: “Niet alleen NDP ook de vorige hoor. Die oude partijen. Want geen van ze heeft eigenlijk iets goed gedaan voor Suriname.”²⁵

Omdat het volgens de theorie van Bøås en Jennings belangrijk is te begrijpen voor wie de staat faalt en waarom, en het daarbij belangrijk is om te kijken naar de werkelijke aard van de staat in zijn eigen economische, sociale en historische context (Bøås en Jennings 2005, 386), zal de volgende analyse beginnen met historische gebeurtenissen die volgens informanten invloed hebben gehad op het falen van de staat namelijk: het ingevoerde systeem van Kielstra, de verandering in kiesrecht, de onafhankelijkheid en de Decembermoorden.

Volgens informanten liggen de oorzaken van de huidige problemen ten grondslag aan het systeem dat de Nederlandse gouverneur Kielstraat in de periode 1933-1944 heeft ingevoerd.

²⁴ Enzo, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 3 april 2018

²⁵ Imro, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 27 februari 2018

Informanten geven aan dat Gouverneur Kielstra een soort van ‘apartheidsregime’ en ‘rassenspel’ heeft ingevoerd, wat etnische scheidslijnen creëerde. Andrew, een zakenman die teruggekeerd is naar Suriname, omdat hij racisme als een groot obstakel ervaarde in zijn dagelijks leven, legt dit uit in een interview:

“In Suriname hebben de Nederlanders de negers op één plek gezet, alle Javanen op een andere plek, hindoestanen op een andere plek. Ze hebben allemaal verschillende rechten gehad, waardoor ze vechten met elkaar en zo krijg je ze onderdrukt. Nou dat systeem dat is nog voelbaar.”²⁶

Volgens Andrew wordt dit systeem nog steeds gebruikt in de huidige politiek.

Om de gevolgen te begrijpen die etnische scheidslijnen, volgens informanten onder andere gecreëerd door Gouverneur Kielstra, hebben veroorzaakt moeten we volgens Enzo kijken naar de verandering in 1949 van censuskiesrecht naar algemeen kiesrecht. Voor 1949 werd politiek volgens Enzo gevoerd langs een lijn van klassenstrijd, omdat stemrecht gebaseerd was op je inkomen. Na de invoering van het algemene kiesrecht moesten politieke partijen, volgens Enzo, een strategie bedenken hoe zij zo efficiënt mogelijk een achterban konden creëren. Doordat vanuit het koloniale verleden mensen nog waren verdeeld in verschillende etnische groepen, is de politiek, volgens Enzo, zich daarom gaan uitsplitsen langs etnische lijnen in plaats van ideologische lijnen. Volgens Enzo zijn deze etnische lijnen tot de dag van vandaag nog steeds zichtbaar.

Na de onafhankelijkheid, die Suriname van Nederland toegewezen kreeg, is er volgens Rayna niet nagedacht over hoe Suriname zich moest ontwikkelen zonder Nederland, er is geen beleid gemaakt. Het leek na de onafhankelijkheid alsof alles kon, omdat er geld was, maar er was geen visie en beleid volgens Rayna. Hoewel het volgens Rayna goed begon, is geld in die tijd mensen gaan corrumperen.

In 1980 pleegde Bouterse een militaire coup, die volgens Carl gecoördineerd was door Nederland. Eén van de redenen voor Nederland om een coup te plegen zou volgens Carl zijn dat Nederland in een economische crisis verkeerde en de 3.2 miljard gulden wat ze aan Suriname hadden gegeven terug wilde nemen. Daarbij houdt Nederland al jarenlang documenten achter die

²⁶ Andrew, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 16 april 2018

antwoorden kunnen geven op vragen over de Decembermoorden, volgens Carl, wat signalen van betrokkenheid afgeeft. Doordat Nederland deze documenten achterhoudt heeft Bouterse volgens Carl een soort van vrijbrief om te handelen zoals Bouterse tot nu toe heeft gehandeld.

De gevolgen van de Decembermoorden laten zien dat de Decembermoorden gezien kunnen worden als een statement wat is gemaakt door de staat om te laten zien dat de staat het monopolie op geweld bezit, zoals Lachmann (2010, 2) bespreekt. Niet alleen de Decembermoorden zelf, maar ook het feit dat de personen die een rechtsproces tegen Bouterse wilden beginnen hierdoor bedreigd werden en zelfs zijn beschoten, heeft voor veel angst gezorgd volgens Carl en heeft deze monopolie op geweld bevestigd. Informanten hoopten dat Bouterse zijn fouten zou erkennen en eerlijk zou zijn over de gebeurtenissen rondom de Decembermoorden, maar dit is niet gebeurd. “Ik denk dat het feit dat hij de verantwoordelijkheid niet neemt, en niet bereid is sorry te zeggen en om voor mij part straf te ondergaan, dat het daardoor nog steeds zo beladen is”²⁷, vertelt Rayna. Rayna heeft zelf de decembermoorden mee gemaakt en ondanks dat ze zelf in de politiek zat op dat moment is ze nooit bang geweest. Dit komt zegt Rayna, omdat ze het ervaarde als iets on-Surinaams. Ze kon het gewoon niet beseffen.

Volgens Jada, één van de bestuursleden van Strei!, hebben de gepleegde daden door de overheid in de jaren ‘80 daarbij ook vriendjespolitiek aangewakkerd. Volgens Jada worden de mensen die betrokken zijn geweest bij deze gebeurtenis namelijk rijkelijk beloond door regering Bouterse om ze zo stil te houden. Als voorbeeld zegt ze: “Abrahams die was minister van OW (Openbare Werken), heeft twee miljoen gefraudeerd daar, heeft eervol ontslag gekregen en is toen adviseur van de staat geworden.”²⁸

Hoewel de oudere generatie de gebeurtenissen nog goed kan herinneren, geven informanten aan dat de staat er voor zorgt dat de jongere generatie hier zo min mogelijk mee in contact komt. Als voorbeeld hiervan vertelt Sabrina dat op de lagere school de geschiedenisboeken niet verder gaan dan ‘83 waardoor de Decembermoorden en de gebeurtenissen daarna niet worden meegenomen in het curriculum. Sabrina heeft samen met een groep een boek willen schrijven over de periode na ‘83 om deze gaten op te vullen. Het probleem was echter dat mensen niet wilden meewerken aan het boek door angst. De ontwikkeling van het boek heeft zelfs banen van mensen gekost zegt Sabrina. Doordat de overheid dus controle houdt

²⁷ Rayna, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 16 april 2018

²⁸ Jada, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 22 maart 2018

over wat er op school wordt geleerd, kun je zien dat het beleid van de politiek zoals Shore en Wright (1997) beargumenteren, bepaalt wie wordt bestempeld als crimineel en wie niet, zonder dat mensen hier zelf controle over hebben.

Corruptie

Eén van de grootste problemen die door de informanten ervaren wordt in de politiek is dat in hun ogen de politiek corrupt is. Volgens de informanten was er in eerdere politieke partijen ook al sprake van corruptie, maar zijn de geldbedragen waarover het gaat steeds groter geworden, omdat het ongemoeid gelaten wordt.

“Er werd al gestolen, maar niet op een schaal dat een heel land er hinder aan ondervindt”, verteld Jada in een interview, bij haar thuis op de bank met een glas wijn erbij. “Ik wil niet zeggen daarmee dat ik corruptie goed praat, maar ik weet dat corruptie een wereldwijd probleem is. Het is niet uniek aan Suriname. Ik ben wel van mening dat hoe het nu gaat gewoon schandalig is en als het aan mij ligt stopt het helemaal. Maar Suriname is klein, het is een dorp, het is altijd ons kent ons en jarenlange relaties. Ik had een keer een gesprek met voormalig president Venetiaan en hij zei ook ‘pas op met je eigen gelederen. Soms gaan je eigen mensen dingen doen, waar jij principieel op tegen bent.’”²⁹

Zoals duidelijk wordt in het interview met Jada is corruptie een wereldwijd diepgeworteld probleem. Ook al is er altijd wel corruptie geweest volgens informanten is de mate van corruptie op dit moment niet meer te verantwoorden. Veel informanten beschouwen de mensen in de regering dan ook wel als dieven en criminelen. Imro doet hier echter nog een schepje bovenop door het volgende te zeggen tijdens een interview bij onze woning in Paramaribo:

“Degene die daar zitten en zelf stelen die zetten geen stuiver terug. [...] Het lijkt alsof je hier in de regering... Je moet in de bak hebben gezeten, wil je kans maken op een

²⁹ Jada, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 22 maart 2018

zetel. En ik vind dat niet... nee onmogelijk. Iemand die heeft vermoord kan geen president worden.”³⁰

Volgens informanten is er sprake van corruptie doordat je ziet dat in tijden van crisis mensen in de politiek een geweldig leven hebben met topsalarissen. Ook is het volgens Rayna dat wanneer er onderzoek wordt gedaan naar bijvoorbeeld corruptie er vervolgens niets met deze rapporten wordt gedaan. Daarbij vertellen meerdere informanten dat mensen op verschillende posities worden gezet zonder te kijken naar capaciteiten of kwaliteiten van de persoon. Op deze manier worden mensen tevreden gesteld, maakt de regering zich bij deze mensen populair en weet men dat er altijd wat te halen valt bij de regering, vertelt Daniel één van de oprichters van Strei!. Dat corruptie samengaat met vriendjespolitiek wordt duidelijk in een interview met Enzo, die zelf de politiek altijd heeft gevolgd en in de jaren '80 actief meedeed in de protesten: “In plaats van dat de mensen worden afgerekend en desnoods gevangengezet of gedwongen worden om het geld terug te betalen, wordt er met ze geschoven zodat het lijkt alsof er niets aan de hand is.”³¹

Dat corruptiepraktijken als deze mogelijk zijn, laat duidelijk zien dat de staat, zoals Sharma en Gupta (2006, 8) beschrijven, effect heeft op de werking en verspreiding van macht in de samenleving. Daarbij wordt er dus ook van deze macht gebruik gemaakt om in eigen belangen te voldoen.

Vriendjespolitiek en Belangenverstrengeling

Een tweede probleem wat ervaren wordt door informanten is dat de politiek gebaseerd is op vriendjespolitiek en belangenverstrengeling wat mogelijk in relatie staat tot materialisme. Mensen worden omgekocht met beltegoed kaarten en andere cadeautjes die worden gegeven aan mensen tijdens verkiezingen om “hun geest te kopen”, geven informanten aan. Imro vertelt in een interview dan ook dat een jongen waarmee hij vroeger tijdens de protesten in de jaren '80 stenen gooide naar Bouterse nu voor de NDP werkt, hij begrijpt dit niet:

“Ik ga mijn ziel niet verkopen voor een koude louche stuiver. Echt niet. [...] Als de duivel zou komen: ‘ik geef je een miljoen’. Ik zou zeggen steek het in je hol 3

³⁰ Imro, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 27 februari 2018

³¹ Enzo, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 3 april 2018

miljoen is te weinig bij wijze van.” In de rest van de samenleving ziet Imro echter het tegenovergestelde gebeuren: “Degene die het meeste en de beste dingen geeft voor die mensen gaan ze stemmen. [...] Alles heeft een prijs.”³²

Ook de ambtenarij is een goed voorbeeld van vriendjespolitiek. Volgens Shivam is het ambtenarenapparaat zo groot doordat de NDP mensen in banen voorziet in ruil voor stemmen. De ambtenarij kost ontzettend veel geld, terwijl ambtenaren betaald krijgen voor niets te doen, zegt Shivam.

Veenendaal (2013) noemt het begunstigen van personen in ruil voor politieke steun ook wel *clientelism* en *patronage*. Volgens Veenendaal staan deze fenomenen in relatie tot de omvang van de samenleving. In de eerste weken van ons veldwerk werd het al snel duidelijk dat Suriname een klein land is waarbij iedereen verbonden is met elkaar. Dit werd duidelijk doordat wanneer je met informanten over straat liep er op elke hoek een praatje met bekenden gemaakt werd. Volgens Veenendaal (2013) zorgt kleinschaligheid voor nabijheid en direct contact tussen burgers en politici. Volgens Veenendaal gaat politiek in kleine staten niet zo zeer over inhoudelijke politieke kwesties, maar om persoonlijke relaties die mensen met politici hebben (Veenendaal 2013, 100-101). Een fenomeen dat duidelijk zichtbaar is in de Surinaamse politiek, al dan niet in Stree! die elke week door middel van ‘live gaan’ op Facebook in contact staan met volgers. Dit directe contact met politici wordt volgens Veenendaal vooral gebruikt om eigen gunsten en diensten te verkrijgen. Door de kleinschaligheid van de kiesdistricten, zijn politici haast verplicht te luisteren naar de eisen van de burgers om de support van dit kleine aantal stemmers te verkrijgen (Veenendaal 2013, 100). Op deze manier is *clientelism* en *patronage* in Suriname dan ook te verklaren. Volgens informanten speelt politiek daardoor ook een erg grote rol in het dagelijks leven, omdat Suriname zo klein is dat de invloeden van de politiek direct voelbaar zijn, zoals duidelijk wordt in het volgende fragment:

“Kijk, hier in Suriname maken we dingen voelbaar mee. Je leest de krant en je merkt het; het is een dorp, je weet alles van iedereen. In de rijke landen gebeurt het ook, maar je gaat het nooit weten. Het gebeurt op een zodanig hoog niveau, dat je

³² Imro, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 27 februari 2018

eigenlijk een beetje afgeschermd bent van de politiek die je land voert. Je hebt het gewoon niet door. En je hebt vaak niet door waarom je zo rijk bent.”³³

Volgens informanten is er dan ook een dorpse manier van politiek voeren, doordat je je vrienden en kennissen er altijd bij betreft. Volgens informanten zorgt dit er vervolgens voor dat Surinamers meer neigen naar het kiezen van mensen in de politiek die ze vertrouwen dan die kennis hebben. Uit interviews blijkt dat het kiezen van vertrouwen boven kennis zowel uit in vriendjespolitiek als in belangenverstrengelingen. Volgens Randy zijn Surinamers zelfs afhankelijk van bepaalde partijen, omdat ze daar familie hebben. Asha, een jonge vrouw die momenteel zowel studeert als werkt, zegt zelfs dat bepaalde connecties in Suriname meer waard zijn dan een diploma, wanneer je een baan wilt. Daarbij zegt Shirley, een vrouw van rond de 25 die al verschillende politieke ervaring heeft opgedaan, net zoals Veenendaal (2013, 98) dat wanneer je eenmaal bij een bepaalde politieke partij bent aangesloten, iedereen dat weet en er ook vanuit gaat dat je verbonden blijft met die partij. Lidmaatschap is dan ook vaak gebaseerd op familiebanden. Mensen kennen elkaar goed, waardoor er politieke classificatie plaatsvindt. Deze constante classificatie zorgt ervoor dat partij concurrentie de samenleving doordringt waardoor het een sterk effect heeft op elke vorm van sociale relaties (Veenendaal 2013, 98).

Slecht leiderschap

Aanhangers van Strei! geven aan dat een gevolg van deze vriendjespolitiek en belangenverstrengeling is dat bepaalde mensen op posities terecht komen zonder over goede competenties te beschikken. Volgens Enzo zijn de leiders in Suriname incompetent waardoor de mensen die voor de leiders werken ook incompetent zijn. Dit kan een mogelijke oorzaak zijn van het gebrek aan leiderschap en beleid wat Shivam benoemt. Leiderschap is namelijk een probleem waar de staat in faalt volgens verschillende informanten. Volgens informanten willen Surinamers in leidinggevende posities hun verantwoordelijkheid niet nemen. President Bouterse is eind-februari weggelopen uit een vergadering in het DNA, dit is volgens Asha een teken van slecht leiderschap:

³³ Andrew, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 16 april 2018

“Er wordt heel weinig gedaan in het land, echt heel weinig. Als je kijkt naar de DNA leden, de vergaderingen die er worden gehouden, ik vind niet dat het gekwalificeerd is zelfs. Laatst is president Desi Bouterse gewoon weggegaan van z’n conference. Ik bedoel jij bent president jij moet leiden. Jij kan niet weggaan als jij weggaat dan gaan ze ook niet kunnen leiden snap je?”³⁴

Volgens informanten bereiken de leiders niet alleen weinig, maar zijn ze ook nog eens een slecht voorbeeld, zoals Andrew in een interview uitlegt:

“We hebben een zeer criminele staat. Dat betekent dat ze een heel slecht voorbeeld zijn voor de ouderen, eigenlijk voor iedereen, voor de jeugd. De staat hoort je te beschermen, maar tegelijkertijd is iedereen bang van de staat, want we weten dat de staat moordenaars ertussen heeft en in staat is te moorden. En als je weet dat je een groep daar hebt die officieel wet en recht aan een kant heeft en ze kunnen het doen en er mee weggemen, dat is het slechtste wat je kan hebben. Met alle gevolgen van dien: criminaliteit, drugs, veel corruptie heel veel leugens, heel veel intimidatie, heel veel vriendjespolitiek. Het is een rotzooi. Ik heb er eerlijk gezegd niets goeds over te zeggen.”³⁵

De democratie in Suriname is volgens informanten zwak en lijkt meer op een dictatuur dan een democratie. Imro zegt dan ook: “Democratie in Suriname is eigenlijk een verbloeming voor dictatuur: Dictatuur van Bouterse.” Sabrina zegt dat ministers eigenlijk alleen maar marionetten zijn voor de grote baas en functies alleen bekleden voor een levenslang pensioen. Volgens Daniel werkt de democratie niet, doordat president Bouterse zich met zijn verleden zich niet heeft onderworpen aan het democratische systeem en zijn handelingen geen gevolgen hebben gekregen. Als de president boven het systeem staat, dan gaat hij nooit een democratisch systeem kunnen uitdragen volgens Daniel. Daarbij ondermijnt het kiessysteem volgens informanten ook het democratische systeem. In Paramaribo heb je in verhouding veel meer stemmen nodig voor een zetel dan in buitengebieden. Afgelopen verkiezingen had Bouterse maar 45% van de

³⁴ Asha, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 29 maart 2018

³⁵ Andrew, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 16 april 2018

stemmen, maar door het oneerlijke systeem heeft hij toch alle macht verkregen. Macht zou dan ook volgens Kamlesh respectievelijk verdeeld moeten worden over regio's en districten. Informanten geven aan dat in het binnenland andere leefgewoontes en tradities zijn in vergelijking tot de stad en dat het niet werkt om bepaalde regels toe te passen in het hele land, omdat de behoeftes per locatie verschillen. De regering geeft volgens informanten dan ook niet de afspiegelingen van de ideeën van de bevolking weer, ook doordat politieke partijen etnisch gekleurd zijn en een groep vertegenwoordigt in plaats van een samenleving.

Suriname in Crisis

'Ministerie van Sociale zaken en Volkshuisvesting van armenzorg naar duurzame voorspoed' staat op een groot wit bord geschreven. Het gebouw heeft vier verdiepingen en is nog afkomstig uit het koloniale tijdperk. De witte verf bladdert van de houten platen af, wat een verwaarloosd beeld oproept. Het dak van het aangebouwde balkon voor de voordeur is gebogen, waardoor het lijkt alsof het elk moment in elkaar kan storten. "Oh dat is een goede, daar moet ik even een foto van maken, die is goed voor Facebook. Ministerie van huisvesting kan niet eens zijn eigen huisvesting onderhouden" zegt Shirley tijdens een wandeling door het centrum van Paramaribo.³⁶

Zoals in deze beschrijving duidelijk wordt is de economische crisis niet alleen hoorbaar door de verhalen van mensen, maar ook zichtbaar door de verwaarlozing van de omgeving. Volgens informanten is deze economische crisis voortgekomen uit corruptie, vriendjespolitiek, belangenverstrengeling en materialistische politiekvoering. Geld dat geïnvesteerd had moeten worden in het land komt volgens informanten te verdwijnen in de zakken van politici met alle gevolgen van dien.

De slechte economische situatie is op verschillende plekken terug te zien: waardevermindering in de SRD en stijgende benzineprijzen. Volgens Ishaan, die een eigen bedrijf runt, worden door de crisis de armen steeds armer en de rijken steeds rijker. Daarbij gaat volgens Randy onderwijs, toerisme, landbouw en zorg achteruit, omdat de overheid niets

³⁶ Stadswandeling met Shirley, participerende observatie, 11 februari 2018

investeert. Daarbij komt volgens Enzo ook nog eens dat er sprake is van een enorm hoog jeugdwerkloosheidspercentage, doordat de overheid geen banen creëert en zelfs de banen in eigen handen houdt. Volgens Shirley heeft de crisis op ieder persoon in de samenleving een impact, maar kunnen deze wel verschillen van elkaar door de sociale-economisch context waarin zij verkeren. Shivam concludeert dat over het algemeen de crisis er voor zorgt dat levensstandaarden achteruitgaan en zowel welzijn als welvaart van de bevolking afneemt. De politiek speelt hierop in, volgens informanten, door te zeggen dat de huidige economische situatie de schuld is van bepaalde etnische groepen en het buitenland. Hierdoor wordt de crisis ook een politiek middel dat wordt gebruikt om macht te verkrijgen.

Mentaliteitsprobleem

Volgens informanten zijn de problemen die zich voordoen in Suriname niet alleen een resultaat van slecht beleid, maar ook van een bepaalde mentaliteit die heerst in de samenleving. Bepaalde mentaliteiten beïnvloeden de huidige problemen en visa versa. De meest opvallende mentaliteitsproblemen zijn volgens informanten het niet opvolgen van regels, het mond-dicht-beleid en materialisme.

Het grootste probleem is volgens informanten dat er wel regels en wetten zijn, maar dat er geen controle en handhaving is op de wetgeving en dat de wetgeving niet wordt opgevolgd. Zoals Migdal en Schlichte (2005) beargumenteren zou je kunnen zeggen dat er in Suriname een discrepantie is ontstaan tussen het beeld van de staat en de staat in praktijk. Het niet opvolgen van regels is volgens informanten een logisch gevolg van een staat die zichzelf niet aan de regels houdt. Dit komt volgens informanten, omdat de oorzaken van de problemen ingeburgerd zijn, zoals Shivam uitlegt in een interview:

“Corruptie is zodanig ingeburgerd binnen alle lagen van de private sectoren dat die regels en die wetten gewoon niet worden nageleefd. Dus het probleem dat wij hier hebben is een attitudeprobleem, een corruptie probleem en een gebrek aan normen.”³⁷

³⁷ Shivam, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 21 maart 2018

Volgens Shivam is de samenleving hierdoor steeds meer slecht gedrag gaan accepteren. Volgens Imro is er zelfs een samenleving ontstaan waar oplichters in bescherming worden genomen, waardoor mensen zijn gaan denken dat ze boven de wet staan. Wanneer mensen op worden gepakt, kennen ze altijd wel iemand in de overheid die ze kunnen bellen, zodat ze een straf kunnen ontlopen, zegt Imro. Iedereen is dan ook deel van het probleem volgens de gesproken aanhangers van Strei!.

Daarbij is er volgens verschillende informanten ook nog een mond-dicht-beleid ontstaan door de gebeurtenissen in de jaren '80. Mensen zijn voorzichtiger geworden en durven de straat niet meer op om te protesteren, zeggen informanten. De mensen die roepen, maar nietsdoen, zijn volgens informanten de mensen die toch nog ergens belangen hebben in de politiek. In de ogen van Randy vinden de meeste mensen de situatie dan ook wel prima, omdat ze afhankelijk zijn van de materialistische politiekvoering. Dat mensen afhankelijk zijn van materialistische politiekvoering komt volgens informanten doordat mensen onderontwikkeld zijn en daarom heel veel waarde hechten aan materialistische zaken zoals dure auto's en mooie kleding in plaats van bijvoorbeeld scholing of goede voorzieningen. Volgens informanten is de besteding van geld aan materialistische dingen dan ook verbonden aan de problemen die zich voordoen in de samenleving. Volgens informanten zorgt materialisme er namelijk voor dat mensen zich niet ontwikkelen. Dit legt Felicia, die zelf altijd in het onderwijs heeft gewerkt, uit in een interview:

“De helft van de Surinamers kan geen internetaansluiting thuis betalen. [...] Men heeft geïnvesteerd in andere dingen. Men heeft geïnvesteerd in al die prachtige auto's, die je overal ziet. Echt super mooie auto's, maar vraag ze om een Word bestand te maken, dat lukt niet.”³⁸

Materialisme en korte termijn denken gaat volgens informanten dan ook ten koste van de ontwikkeling van Suriname.

Niet alleen deze mentaliteitsproblemen, maar ook corruptie problemen, de economische crisis en vriendjespolitiek voeren onder informanten dus de boventoon in de noties van het falen van de staat. Deze noties van het falen van de staat kunnen gebruikt worden om een grote groep te bereiken, omdat volgens informanten iedereen op een bepaalde manier (on)bewust verbonden

³⁸ Felicia, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 3 april 2018

is met de gevolgen van de Surinaamse politiekvoering. Deze noties worden zowel door middel van social media als door gesprekken met mensen door aanhangers van Strei! gedeeld met de bevolking en vormen een basis voor de ideologie die gedeeld wordt door aanhangers van Strei!. Door het delen van deze noties hopen aanhangers bewustzijn te creëren en een bepaalde mentaliteit te doorbreken, zodat mensen zich samen willen verenigen in Strei!.

3.3 Eenheid door verscheidenheid – Iris

“Wij moeten Suriname beter maken” zegt een van de bestuursleden van Strei! tijdens een vergadering. Het is een doordeweekse avond en het bestuur van Strei! is samen met mensen van de adviesraad bijeengekomen in een schoolgebouw om verder te brainstormen over de strategische plannen van de nieuwe politieke partij. “Suriname is ziek en wij moeten Suriname beter maken”. De andere aanwezigen in de ruimte reageren enthousiast en geven aan dat dit een mooie verbeelding is.³⁹

Dat er gezegd wordt dat Suriname ziek is, hebben we in het vorige hoofdstuk laten zien door in te gaan op welke manier de aanhangers van Strei! vinden dat de Surinaamse staat faalt. Tijdens de vergadering wordt gezegd dat hun doel is om Suriname beter te maken. Het idee dat de Surinaamse staat faalt en dat hier wat aan gedaan moet worden, zorgt ervoor dat de aanhangers van Strei! iets hebben wat hen verbindt en zo samen een groep vormt. De aanhangers hebben op deze manier een gezamenlijke ideologie en wij zien hier een vorm van nationalisme in. In dit hoofdstuk zal aan de hand van theorie en data verder worden uitgewerkt hoe wij dit als een vorm van nationalisme bestempelen.

Het is al laat als ik bij Jada aankom voor een interview. We praten nog even na over het protest tegen de regering in de buurt van het regeringsgebouw waar we eerder die dag aanwezig waren. We delen de mening dat er weinig mensen aanwezig waren bij het protest. Toch geeft Jada aan dat hoewel het ging om een kleine weerspiegeling van het volk, dit toch mensen zijn die ontevreden zijn. Het is goed om als partijlid van Strei! daar toch met de mensen die tegen de regering protesteren te zijn; een stukje solidariteit. De saamhorigheid is belangrijk om het ideologische doel van Strei! te bereiken volgens meerdere aanhangers van Strei! Eenheid wordt

³⁹ Vergadering van Strei!, participerende observatie, 11 maart 2018

gezien door de aanhangers van Strei! als een oplossing. “We hebben uiteindelijk eenheid nodig, want zonder eenheid bereik je niks”⁴⁰ zegt Kamlesh, een van de medeoprichters van Strei! tijdens een interview in een koffietentje. Kamlesh geeft aan een moeilijke jeugd gehad te hebben en nooit echt gestimuleerd te zijn: aankloppen voor hulp had geen zin. Dit heeft hem het meest gestimuleerd om bij Strei! aan te sluiten en om jongeren die het moeilijk hebben te helpen. Hij deelt samen met andere aanhangers het idee dat er eenheid nodig is om iets te bereiken. Hoewel het lastig te achterhalen is waar dit idee precies vandaan komt, denken we dat Jada dit uitlegt met de volgende quote. “Verdeel en heers, een volk dat eenheid heeft is niet te breken en niet te stoppen. Een volk dat verdeeld is, is veel makkelijker om zand in hun ogen te strooien en ze voor de gek te houden.”⁴¹

Jada legt uit tijdens een interview dat er in de huidige politiek gebruik wordt gemaakt van verdeel en heers politiek. Volgens meerdere informanten houdt de huidige politiek de verdeel en heers politiek aan om op die manier er voor te zorgen dat er geen eenheid is in Suriname. Op deze manier is er weinig tegenstand en kan de huidige politiek het land blijven regeren. Volgens de informanten moet er een eenheid komen die samenwerkt om verandering te bewerkstelligen in de Surinaamse politiek. De informanten geven aan dat er op dit moment in ieder geval geen eenheid te vinden is in de samenleving door etnische scheidslijnen. Daarnaast wordt er gezegd door de informanten dat de politiek vaak langs etnische lijnen loopt en dat dit problemen met zich meebrengt zoals beschreven in het vorig hoofdstuk over noties van het falen van de staat. Ik praat met Giovanni, een jonge studerende en werkende Surinamer, over de verschillende bevolkingsgroepen in Suriname, zoals hij het zelf omschrijft.

“Sinds de onafhankelijkheid heeft etniciteit ons allemaal als Surinamers verbroken en verdeeld. Want er is niet echt, er is niet echt op politiek gebied binding gekomen tussen ons als Suriname. Er is alleen binding gekomen tussen Javanen, Hindoestanen enzovoorts apart. Weet je. Dus qua politiek heeft het ons eigenlijk verdeeld”⁴²

Met deze quote legt Giovanni aan mij uit dat er een bepaalde verdeeldheid is in Suriname sinds de onafhankelijkheid. In het vorige empirische deel over noties van het falen van de staat wordt

⁴⁰ Kamlesh, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 29 maart 2018

⁴¹ Jada, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 22 maart 2018

⁴² Giovanni, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 28 februari 2018

het ook duidelijk dat partijen zich richten op bepaalde etnische groepen in de Surinaamse samenleving. Doordat partijen zich richten op een specifieke etnische groep, hopen ze alle mensen die zich tot deze etnische groep voelen behoren, achter hen te krijgen. Op die manier onderscheiden politieke partijen zich duidelijk van andere partijen die zich richten op een andere specifieke etniciteit. Dit werkt volgens Andrew, omdat mensen in de samenleving graag iemand, die behoort tot zijn of haar etnische groep, als president van Suriname zien. Deze etnische scheidslijnen in de politiek zie je ook terug in de samenleving en zorgen voor verdeeldheid vertellen informanten. Uit de interviews blijkt dat het idee heerst dat de etnische scheidslijnen doorbroken moeten worden om eenheid te creëren en dat deze eenheid de oplossing is.

Als eerste zal dan ook gekeken worden in dit hoofdstuk op welke manier etniciteit zich verhoudt in de Surinaamse samenleving. Uit gesprekken met informanten lijken de verschillende etnische groepen in Suriname de gewenste eenheid in de weg te zitten. We zullen aan de hand van data illustreren op welke manier etniciteit voor verdeeldheid zorgt volgens informanten. Daarna zal worden gekeken op welke manier de gewenste eenheid gevormd kan worden. We hebben het over eenheid, omdat dit het begrip is wat onze informanten veel gebruiken. Het is de ideologie om eenheid te vormen en op die manier samen tegen de staat te keren. Deze vorm van eenheid en de ideologie erachter zien wij als een vorm van nationalisme, dit zullen we later in dit hoofdstuk beargumenteren.

Etniciteit

Uit observaties, gesprekken en interviews is gebleken dat etniciteit een aanwezige rol heeft in de Surinaamse samenleving. Informanten geven vrij vroeg in een gesprek aan met welke etnische groep hij of zij zich identificeert. Daarnaast zijn er bepaalde stereotyperingen aanwezig over verschillende etnische groeperingen. De volgende beschrijving van een ervaring in het veld maakt duidelijk op welke manier etniciteit overal aanwezig is in Suriname:

Hoewel de regentijd volgens de meeste Surinamers nog niet is aangebroken, staat er in veel straten van Paramaribo een aantal centimeter aan water door de hevige regenbuien van vanochtend. De taxichauffeur geeft aan dat het lastig rijden is als de straten onder water staan. De man van rond de 40 legt al rijdend uit dat het slecht is voor de auto en dat hij probeert de waterstraten te vermijden. Echter is dit vandaag

extra lastig, omdat vanavond de Surinaamse Avondvierdaagse begint. Enthousiast vertelt hij hoe druk het dan altijd is op straat: “iedereen zit langs de kant met een stoeltje en een drankje en moedigt de lopers aan” vertelt de meneer. Op de vraag of hij zelf ook weleens heeft meegelopen antwoordt hij lachend: “nee nee mij niet gezien, ik zit liever langs de kant, en verder is de Avondvierdaagse meer voor Creolen en ik ben Hindoestaan”. Waarom de avondvierdaagse volgens hem voornamelijk voor Creolen is weet hij niet te beantwoorden.⁴³

Hoewel de avondvierdaagse beschreven wordt als een Surinaamse avondvierdaagse, ervaart deze Surinaams Hindoestaanse meneer het toch eerder als een Creoolse avondvierdaagse. Het laat zien dat naast de Surinaamse nationaliteit, iemands etniciteit misschien wel belangrijker is. Dit wordt duidelijk met de volgende quote uit een interview met Shirley, één van de mede-oprichters van Strei!:

“Wat je wel hebt is dat we één Suriname zijn als land in verscheidenheid en dat is wat ons uniek maakt. Bij andere landen spreekt men bijvoorbeeld van het Trinis. Ongeacht etniciteit zijn ze gewoon Trinis. Maar in Suriname ben ik een Surinaamse van Marron afkomst, een Surinaamse van Hindoestaan afkomst.”⁴⁴

Shirley geeft zelf aan een Surinaamse van Marron afkomst te zijn. Bepaalde elementen van de Marron cultuur spelen een belangrijke rol in haar leven. Naast je nationaliteit is je etniciteit dus ook een belangrijk onderdeel van je identiteit. Shirley legt het verder uit door een voorbeeld te gebruiken van een land dichtbij Suriname, Trinidad. Hier ben je ongeacht je etniciteit een Trinis volgens haar. Tijdens het interview geeft Shirley meerdere keren aan dat in Suriname juist ook de verscheidenheid gewaardeerd wordt. Ook met Giovanni praat ik over hoe hij tegen de verschillende groepen in de samenleving kijkt.

Samen met Giovanni zitten we op een parkeerplaats allebei op een stenen poef om een stenen tafeltje heen. We bevinden ons bij Leonsberg, een plekje aan de Suriname

⁴³ Taxirit, participerende observatie, 4 april 2018

⁴⁴ Shirley, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 28 februari 2018

rivier, zo'n 20 minuten rijden verwijderd van Suriname. Meerdere mensen pakken hier een bootje om naar de overkant van de Suriname rivier te gaan. Daarnaast is dit een vertrekpunt voor tours om dolfijnen of kaaimannen te spotten. Terwijl Giovanni midden in een verhaal zit tijdens het interview dat we aan het doen zijn, worden we onderbroken door een auto die de parkeerplaats op scheurt met harde galmende muziek uit de speakers van de auto. Enthousiast zegt hij "Zie je dat is een Javaan he! Dat is een Javaan!". Waarnaar hij trots zegt "Die herken je aan de sound in hun auto, zo herken je een Javaan direct".⁴⁵

Giovanni zegt tegen mij dat hij juist het Surinamer zijn boven zijn etniciteit plaatst. Hij legt dit uit door aan te geven dat hij op de vraag tot welke etniciteit hij zich toe voelt behoren, Surinamer zal antwoorden. Echter, wordt in latere gesprekken en het bovenstaand beschreven fragment, wel duidelijk dat hij trots is op zijn Javaanse etnische achtergrond. Hij vertelt aan mij dat hij graag de Javaanse taal wil leren om later aan zijn kinderen te kunnen overbrengen. Op die manier blijft de etnische achtergrond, vaak onbewust, aanwezig wanneer iemand zich identificeert als Surinamer.

Een opvallend verschijnsel is dat de mensen die een gemixte etnische achtergrond hebben, minder hun etniciteit benadrukken. Kamlesh geeft aan dat hij het niet zo zeer belangrijk vindt, omdat hij zelf een mix is. Hij kan zich niet identificeren met één specifieke etnische groep. Hij vertelt dat als hij in gezelschap is met Creolen er gezegd wordt: "*you're no blacka man*" en bij de Chinezen wordt hij ook niet helemaal geaccepteerd. Hetzelfde geeft Randy aan, een jongeman van rond de 30 jaar. Ik heb met hem afgesproken voor een interview in een eetcafé in de buurt van de Waterkant. Vlak voordat ik het eetcafé binnenkom krijg ik een berichtje van Randy dat hij waarschijnlijk 10 minuten later is. Precies op de afgesproken tijd komt hij binnenlopen. Als hij de verbazing op mijn gezicht ziet, zegt hij lachend "ja niet alle Surinamers komen te laat, maar ik heb zelf een hekel aan wachten dus ik dacht ik stuur een berichtje voor de zekerheid". Randy heeft een gemixte etnische achtergrond vertelt hij mij in het interview en voelt zich niet specifiek thuis bij een etnische groep. Door zijn lichte huidskleur geeft hij zelfs aan dat hij zich soms überhaupt een buitenstaander voelt in eigen land. Meerdere informanten die we hebben gesproken en een gemixte etnische achtergrond hebben, geven aan niet veel waarde te hechten aan hun achtergrond. Hieruit maken we op dat wanneer je je niet kunt identificeren met

⁴⁵ Giovanni, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 28 februari 2018

een etnische groep vanwege je gemengde etnische achtergrond, je vaak buiten de gevormde etnische groepen valt en ook minder waarde hecht aan etniciteit. Wij vragen ons ook af of etniciteit minder benadrukt zal worden in de samenleving op het moment dat etnische groepen meer met elkaar gaan mengen en er niet meer duidelijk sprake is van etnische groepen waarmee je je kunt identificeren.

Op het moment dat informanten het hebben over etnische groepen, merken we dat het identificeren met een bepaalde etnische groep vooral gebaseerd is op de culturele historische achtergrond van iemand. Wanneer informanten praten over etnische groepen gebruiken ze woorden als afkomst, origine en ras. Vaak wordt er gezegd dat je etnische groepen kan onderscheiden aan de hand van uiterlijke kenmerken: je ziet volgens velen waar iemand van ‘origine’ vandaan komt. Wanneer informanten het begrip etniciteit gebruiken, is dit vooral gebaseerd *myths of common ancestry*.

De vraag rest dan nog op welke manier deze verschillende etnische groepen in de Surinaamse samenleving voor verdeeldheid zorgen? Bij de eerste oogopslag zouden ook wij zeggen dat de verschillende etnische groepen niet voor verdeeldheid zorgen. 2 maart was het Holi Phagwa in Suriname. Hoewel dit een Hindoestaanse traditie is, wordt dit feest door heel veel Surinamers gevierd. Alle mensen van verschillende etnische groepen kwamen samen op het onafhankelijkheidsplein om te dansen. Kamlesh is hier een beetje sceptisch over en geeft in het interview echter aan dat deze eenheid schijn is: “Suriname is nog geen eenheid, misschien tijdens de feestdagen komt iedereen zogenaamd bij elkaar, maar achteraf zitten ze elkaar uit te schelden.”⁴⁶ Deze zogenaamde eenheid die hier beschreven wordt, komt vaker terug in gesprekken. De etnische verdeeldheid lijkt dus niet direct zichtbaar, maar zit dieper in de structuren van de samenleving en in het politieke systeem zoals beschreven in het vorige hoofdstuk.

“We zijn heel erg raciaal ingesteld. We discrimineren heel erg. En dat is terug te vinden in onze politiek, in onze denkwijze en terug te vinden in de manier en hoe we

⁴⁶ Kamlesh, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 29 maart 2018

met elkaar omgaan. Het geluk is dat we niet echt met elkaar samenleven, maar dat we langs elkaar leven en dat zorgt er voor dat het ook kan blijven”⁴⁷

Etnische groepen leven volgens Benny, een Surinaamse man van 47 jaar die na een tijd gewoond te hebben in Nederland nu al weer 10 jaar in Suriname woont en werkend is in de horeca, ‘langs’ elkaar in plaats van met elkaar. Dit zorgt ervoor dat mensen vreedzaam naast elkaar kunnen leven legt hij uit tijdens een interview, maar dat de eenheid in de Surinaamse samenleving ontbreekt. Dat etnische groepen op deze manier voor verdeeldheid zorgen in de samenleving is te verklaren volgens de theorie van Eriksen (2010). Eriksen geeft aan dat etnische groepen tot stand komen volgens het *insider* en *outsider* principe. Er is volgens hem geen sprake van etniciteit tot het moment dat er een ‘wij’ en ‘zij’ scheiding ontstaat. Een etnische groep vormt zich dan door dat het zich heeft afgebakend van andere groepen (Eriksen 2010, 23). Als etnische groepen zich op deze manier tegenover elkaar verhouden en zich vormen volgens een ‘wij’ en ‘zij’ scheiding is het te verklaren waarom er een bepaalde vorm van verdeeldheid is in een samenleving als Suriname waar meerdere etnische groepen samenleven. Er zal verder gekeken worden hoe deze theorie van Eriksen (2010) vorm krijgt in de praktijk.

Etniciteit en verdeeldheid

“Etniciteit speelt een belangrijke rol in dat je een bepaalde binding hebt met je cultuur. Omdat kijk, de etniciteiten in Suriname het zijn allemaal culturen die heel erg diepgaan. Dus de Javaanse cultuur bijvoorbeeld komt uit Indonesië, is een cultuur die al duizenden jaren oud is en je hebt dat het heel diep gaat: manieren van hoe je met elkaar omgaat. Hoe ga je om met ouderen. Hoe gedraag je je als kind tijdens de opvoeding. Wat zijn de belangrijke momenten in je leven en dat is voor elke cultuur verschillend. En het is dan ook specifiek voor een cultuur dat die bepalingen gelden ook bij de Bosland Creolen heb je dat ze echt een cultuur hebben van, vanaf zo’n leeftijd ben je volwassen, dit zijn de dingen die je moet kunnen, zo gedraagt een

⁴⁷ Benny, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 28 maart

goede vrouw zich, zo gedraagt een goede man zich. En dat zijn allemaal dingen waarmee je mee opgroeit”⁴⁸

Ik zit samen met Daniel in de vergaderruimte van Strei!. Daniel legt aan mij uit tijdens het interview met bovenstaand fragment, dat elke etnische groep culturele bagage meegeeft met iemand. Doordat je culturele bagage met je meedraagt snapt iemand van jouw etnische groep jou het best en ook jij zal andere mensen die tot dezelfde etnische groep behoren, beter begrijpen zegt hij. Daniel geeft aan dat je wel kan leren van alle verschillende culturen. Hij vertelt aan mij over zijn vader. Zijn vader heeft jarenlang bij een Chinees gewoond en daarom kan hij nu Chinees spreken, daarnaast heeft hij veel Hindoestaanse vrienden waardoor zijn vader ook een beetje Hindi praat. Op die manier creëer je een bepaalde binding met een mensen legt Daniel uit. Kamlesh laat ook weten dat hij zich overal wel thuis voelt, omdat hij van elke etnische groep wel iets weet. Hij vertelt mij dat hij een beetje Hindi, Javaans, Aukaans en Saramaccaans kan. Het lijkt er dus op neer te komen dat er binding tussen de verschillende etnische groepen ontstaat wanneer je iets weet van de andere etnische groep en er dus iets gemeenschappelijks is.

Hoewel veel informanten aangeven dat Suriname wel een bepaalde vorm van eenheid kent door de verscheidenheid, geven ook veel informanten aan dat dit niet genoeg is om politiek te kunnen voeren en dat er te weinig interactie is tussen de verschillende etnische groepen om een natie te vormen. Deze twee redeneringen, dat er een bepaalde eenheid moet zijn om een natie te kunnen vormen of om politiek te kunnen voeren, neigt naar de visie van Gellner (1983). Gellner heeft namelijk de theorie dat het op politiek gebied het beste is voor een natie om één etnische groep te hebben. Wanneer er een bepaalde eenheid is onder een politiek dak is het makkelijker om een natie te vormen. Gellner (1983), maar ook Eriksen (2010), beschrijven dat in deze situatie nationalisme het sterkst tot uiting komt. Als je het zo bekijkt kan er gezegd worden dat er naar een vorm van nationalisme gestreefd wordt. Echter, hebben wij ook al eerder benoemd in het theoretisch kader, dat het niet realistisch is om ervan uit te gaan dat er zich maar één etnische groep onder een politiek dak kan bevinden. Daarbij komt dat informanten het ook niet zien gebeuren dat etnische groepen samen zullen gaan en een eenheid vormen. Shirley benadrukt dit tijdens het interview:

⁴⁸ Daniel, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 11 maart 2018

“Nee nee nee nee nee als Surinamer ga je het nooit kunnen maken tot één volk. Er zijn meer dan vijf bevolkingsgroepen naar hier gekomen of naar hier gebracht met geweld. Dus je gaat nooit hebben dat we Surinamer maken tot één groep.”⁴⁹

Het mengen van etnische groepen is ook lastig volgens Shirley, omdat er niet snel getrouwd wordt buiten etnische groepen. Als voorbeeld noemt ze de Hindoestanen die vaak traditioneel gezien nog vaak met iemand binnen hun etnische groep trouwen. Op deze manier houd je de groepen gescheiden volgens haar. Uit observaties in het veld is het wel opgevallen dat de nieuwe generaties trouwen buiten hun etnische groep en dat nieuwe generaties dus ook mengen. Veel informanten sluiten zich aan bij deze observatie. Zo geeft een informant aan dat het vroeger niet denkbaar was om te trouwen met iemand van een andere etnische groep, maar dat dit inmiddels genuanceerder is. Door informanten worden de kinderen die uit een ‘gemixt’ huwelijk komen, ook wel douglas genoemd. Rayna, die aangeeft zelf weinig te merken van de etnische verschillen, vraagt zich dan ook af in hoeverre men nog kan spreken van ras aangezien de nieuwe generatie voornamelijk een mengeling is van verschillende rassen.

Al met al blijkt uit de gehouden interviews dat het mengen van etnische groepen als iets positiefs wordt gezien door de informanten, maar dat het nog niet genoeg gebeurt en dat het ook vaak lastig is. Wij stellen dan ook de vraag of de door de informanten gewenste vorm van eenheid mogelijk is in Suriname op het moment dat de verschillen tussen de etnische groepen blijven bestaan in de Surinaamse samenleving. Aan de hand van de theorie van Eriksen (2010) over *supra-ethnic* nationalisme denken wij dat het wel degelijk mogelijk is om verschillen tussen de etnische groepen te overstijgen met een *supra-ethnic* ideologie. Deze ideologie overstijgt de verschillen tussen de etnische groepen en focust op de overeenkomsten. Eriksen geeft wel aan dat het lastiger is om het verschil tussen etnische groepen te overstijgen, wanneer er een etnische groep dominant is dan de andere etnische groepen. Volgens Sabrina, een vrouw die geboren is in Nederland en vanaf 1990 onafgebroken in Suriname heeft gewoond, is er in Suriname niet sprake van een etnische groep die duidelijk een meerderheid heeft. Een *supra-ethnic* ideologie zal volgens deze theorie, de door de informanten gewenste eenheid kunnen creëren in de Suriname.

⁴⁹ Shirley, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 28 februari 2018

Supra-ethnic Nationalisme

“We hebben niet genoeg die fase doorlopen van samen aan het land werken en dat het door blijft gaan door de generaties heen. Dus als je dat niet hebt als land, ben je uiteindelijk een beetje afgezwakt, je moet een gemeenschappelijk doel hebben als land om wat op te kunnen bouwen.”⁵⁰

Ik heb het met Daniel in de vergaderruimte van Strei! over het creëren van een gemeenschappelijk bewustzijn onder de Surinamers om ook echt wat te doen voor Suriname. Daniel legt mij uit dat hij het belangrijk vindt dat mensen bewust ervan zijn dat ze samen één Suriname zijn. Volgens Daniel heeft Suriname belangrijke fases overgeslagen, die een land nodig heeft om een gemeenschappelijk gevoel te hebben. Hij legt uit dat Suriname bijvoorbeeld de democratie heeft gekregen zonder dat het volk hiervoor heeft moeten vechten. Dat Suriname deze fase heeft overgeslagen heeft te maken met de geschiedenis van het land. Volgens Rayna, die zelf hard heeft gestreden voor een beter Suriname tijdens de verkiezingen rond de jaren ‘80, hebben Surinamers nooit echt hoeven te strijden voor iets:

“Het volk weet niet wat strijden is. Het Surinaamse volk heeft nooit voor iets hoeven strijden. Zelfs de onafhankelijkheid kregen ze cadeau, met een zakgeld erbij. En dan hebben ze die zak geld verkwanseld, we hebben geen strijd geschiedenis, we hebben geen strijd mentaliteit.”⁵¹

Daniel en Rayna noemen beiden verschillende dingen die een samenleving kan binden volgens hen: een gezamenlijke geschiedenis, een gestreden strijd of een gemeenschappelijk doel kan bijdrage aan een gevoel van eenheid in de samenleving. Op dit moment ontbreekt dit volgens informanten in de Surinaamse samenleving. Daarnaast hebben we net besproken op welke manier de informanten vinden dat er verdeeldheid is door de verschillende etnische groepen in de samenleving. Betekent dit dat Surinamers zich onderling dan niet verbonden voelen?

⁵⁰ Daniel, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 11 maart 2018

⁵¹ Rayna, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 16 april 2018

Dit blijkt niet het geval, want over het algemeen geeft het merendeel aan zich verbonden te voelen met andere Surinamers. Er wordt aangegeven door informanten dat ze zich verbonden voelen met andere Surinamers door de Surinaamse taal Sranan Tongo of door bijvoorbeeld de hulpvaardigheid die er heerst in Suriname. Uit verschillende gesprekken hebben wij het idee dat het gevoel van verbondenheid met andere Surinamers vooral te maken heeft met het feit dat je in hetzelfde land woont met elkaar. Tijdens een interview met Asha gaat het gesprek over op welke manier zij zich verbonden voelt, aangezien ze aan heeft gegeven dat er verder geen eenheid is in het land. Ze geeft aan zich verbonden te voelen met elke Surinamer: “We zijn Surinamers, we wonen in Suriname.”⁵² Verbondenheid lijkt vooral te gaan over het verbonden zijn met het land in plaats van met andere Surinamers. Met Jada heb ik het tijdens het interview dan ook over wat haar het gevoel geeft dat ze een Surinamer is en waarom ze zich verbonden voelt met het land. Ze geeft aan dat ze dit een lastige vraag vindt. Ze legt me uit dat het geen ding is, maar echt een gevoel: “het Surinamer zijn is niet een ding het is een gevoel, weet je? Het is van wanneer je hier landt en je stapt uit dat vliegtuig en je ruikt van I’m home.”⁵³ Het thuis gevoel lijkt er voor te zorgen dat Surinamers zich onderling verbonden voelen met elkaar. Maar is dit verbonden met elkaar of juist verbonden met de plek Suriname? Enkele Surinaamse informanten met de Nederlandse nationaliteit zijn teruggekomen naar Suriname, omdat ze heimwee hadden naar de plek, ze wilden terug naar hun *roots* waar hun navelstreng begraven is. Maar is het wonen in een land samen met andere mensen genoeg om je verbonden te laten voelen met je landgenoten? Shivam, die zelf geboren is in Nederland en ook de Nederlandse nationaliteit heeft, maar zich verder Surinamer voelt ‘*more than anything else*’, beweert namelijk dat het ‘wij’ gevoel als Surinamers ontbreekt. Hij geeft in het interview aan dat het Surinamerschap op één zou moeten staan. Echter, zegt hij, zodra het slecht gaat met het land, zoals op dit moment, gaan verschillende groepen elkaar de schuld geven: er is dan geen teken van één volk: “totdat wij Surinamerschap op de eerste plaats zetten ga je niet kunnen praten over ‘wij zijn Surinamers’”⁵⁴ Er wordt hier gesproken over Surinamerschap op de eerste plek zetten, maar wat houdt überhaupt een Surinamer zijn in?

⁵² Asha, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 29 maart 2018

⁵³ Jada, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 22 maart 2018

⁵⁴ Shivam, Nederlandse nationaliteit, semigestructureerd interview 21 maart 2018

Deze vraag werd ook gesteld aan Shivam. Volgens hem is er geen definitie van Surinamers zijn en is dit er ook nooit geweest. Pas nu het slechter gaat met het land wordt het Surinamer zijn gebruikt om mensen aan te vallen. Imro, die zelf jarenlang het Nederlandse leger heeft gediend en nu weer in Suriname is gaan wonen, zegt ook dat mensen zich nu pas meer Surinamer gaan voelen nu ze zich bedreigd voelen. De bedreiging naar onze mening is voor Strei! de staat die niet functioneert. Eriksen (2010) geeft ook aan dat in vele mythes altijd gezegd wordt dat een gevoel van natie ontstaat door een *rite de passage* waarin gevochten wordt tegen opponenten (Eriksen 2010, 135). Benny zegt ook meteen zijn omgeving te beschermen als er dreiging is, omdat hij daar woont. Hij geeft aan dat hij ten strijde zal gaan voor zijn land Suriname, wanneer er een bedreiging is in de vorm van een oorlog: “Stel kijk als er morgen oorlog ontstaat met Guyana dan zal ik naar de grens trekken om te vechten uiteraard.”⁵⁵

Maar wanneer ben je verder een Surinamer? Bijna alle informanten geven aan dat je paspoort niet je nationaliteit bepaalt. Rayna en Enzo, die allebei een Nederlands paspoort hebben, vinden dat je een Surinamer bent als je hier woont, bereid bent te werken, te investeren en je belastingen betaald. Uit observaties in het veld en op Facebook lijken veel Surinamers echter juist wel waarde te hechten aan dat Jada haar Nederlandse nationaliteit wil opgeven voor de Surinaamse nationaliteit. Rayna sluit zich hierbij aan, omdat Jada dan geloofwaardiger overkomt, omdat ze dan ook niet zomaar het land kan verlaten wanneer het tegenzit. Nationalisme kan pas ontstaan volgens Rayna als er vertrouwen is in de leider van het land. Het land is namelijk afhankelijk van de leiders en wanneer de leiders niet vertrouwd worden, zullen mensen vertrekken. Hieruit zou je ook kunnen concluderen dat het daarom als belangrijk wordt gezien dat Jada de Surinaamse nationaliteit aanneemt om zo vertrouwen als leider te krijgen van het volk.

Gemeenschappelijk doel

De verschillende etnische groepen maken Suriname een uniek land volgens informanten, maar zorgen wel voor een bepaalde vorm van verdeeldheid. De eenheid in het land ontbreekt en naast dat alle Surinamers in hetzelfde land wonen, lijkt de bindende factor te ontbreken. De geschiedenis heeft fases overgeslagen waarin Suriname een eenheid als volk had kunnen opbouwen. Volgens informanten ontbrak de strijd. Strei! beargumenteert echter dat er

⁵⁵ Benny, Surinaamse nationaliteit, semigestructureerd interview 28 maart 2018

samengewerkt moet worden voor een beter Suriname en dit hier voor eenheid nodig is. Het gemeenschappelijke doel is de strijd voor een beter Suriname vertelt Shirley in een interview.

Shivam geeft ook aan dat hij zich niet met alle Surinamers verbonden voelt, maar wel met de groep die verandering en verbetering wil. Er zou hier gezegd kunnen worden dat er een nieuw soort groep ontstaat: Surinamers die willen strijden voor een beter Suriname. Deze groep draagt een bepaalde ideologie met als uitgangspunt een beter Suriname te realiseren. Deze groep vormt zich door zich duidelijk af te bakenen en zich te onderscheiden van de rest van Suriname. Ze laten duidelijk hun standpunten zien en geven aan het niet eens te zijn met het beleid van de huidige regering. Er vindt hier ook een *insider* en *outsider* principe plaats waarbij de *insider* groep de politieke partij Strei! wordt en de *outsider* groep de mensen die het beleid en de regering blijven steunen. Volgens de theorie van Eriksen (2010) kan er door dit in- en uitsluiting proces op die manier een vorm van nationalisme ontstaan. Er ontstaat een bepaalde eenheid, alleen sluit deze eenheid ook mensen uit die niet achter de ideologie van Strei! staan. De groep die is ontstaan kan beschreven worden als een *imagined community* van Anderson (2006). De groep deelt een gezamenlijk gevoel: er is een gevoel van verbondenheid. Strei! is op dit moment een relatief kleine gemeenschap, maar het is wel gebaseerd op *imagination*. Je zult nooit weten welke personen precies bij Strei! zitten, echter voel je je wel verbonden met Strei! leden die dezelfde ideologie delen. Daarnaast is er een gemeenschappelijke vijand waartegen gestreden wordt te herkennen in dit verhaal: de staat. Deze strijd wordt gedeeld door de aanhangers van Strei! en overstijgt de etnische scheidslijnen. De focus ligt niet zozeer op etniciteit maar op de ideologie. Deze ideologie wordt door Eriksen (2010) een *supra-ethnic* ideologie genoemd, omdat het etnische scheidslijnen overstijgt. Deze *supra-ethnic* ideologie verbindt de mensen en vormt een bepaalde eenheid dat Eriksen, en wij bestempelen als *supra-ethnic* nationalisme.

Conclusie en discussie

In dit onderzoek is geprobeerd een antwoord te formuleren op de vraag op wat voor manier noties van het falen van de staat gebruikt worden als middel van politiekvoering onder aanhangers van de politieke beweging Strei! in Paramaribo. Uit dit onderzoek blijkt dat de noties van het falen van de staat worden gebruikt om een gevoel van verbondenheid te creëren. Dit gevoel van verbondenheid komt voort uit de overkoepelende gedachtegang onder aanhangers van Strei!: namelijk dat de staat faalt. Door dit gemeenschappelijke gedachtegoed ontstaat er een gevoel van eenheid onder de aanhangers van Strei!. Dit gevoel wordt in dit onderzoek gedefinieerd als een vorm van nationalisme. Noties van het falen van de staat worden op die manier gebruikt als middel voor politiekvoering om mensen aan te moedigen tot aansluiting bij de gevormde eenheid Strei!. Het doel van Strei! is om etnische politiekvoering te doorbreken en te vervangen door een ideologische boodschap, omdat dat volgens aanhangers dé manier zou zijn om Suriname te veranderen. Noties van het falen van de staat worden dan ook gebruikt als basis om een vorm van nationalisme te creëren die ervoor moet zorgen dat Surinamers achter een ideologie staan die het politieke doel van Strei! zal verwezenlijken. Op deze manier hebben wij in deze thesis laten zien hoe noties van het falen van de staat kunnen leiden tot het verenigen van burgers.

Bevindingen

In dit onderzoek is duidelijk geworden dat de functie van een staat is, zoals Lachmann (2010) aangeeft, om legitimiteit te genereren. Kijkend naar de Surinaamse staat zien we dat Bouterse tijdens de coup niet op een legitieme manier de macht heeft verkregen, maar door middel van usurpatie. Hoewel Bouterse inmiddels democratisch verkozen is, kan er gezegd worden dat de basis van de staat, onder andere door de coupe, ontstaan is door usurpatie. Uit dit onderzoek blijkt dan ook dat deze legitimiteit door een staat gegenereerd en afgedwongen kan worden.

Uit de empirie is gebleken dat etnische systemen van verdeeldheid nog steeds voelbaar zijn voor informanten en in stand worden gehouden door de staat. Een staat bestuurt dus niet alleen een territorium en bevolking, zoals Kottak (2015) beargumenteert, maar creëert ook verdeeldheid en houdt deze instant. Deze verdeeldheid blijkt ook meteen een van de oorzaken te zijn, volgens informanten, waarom de staat in de ogen van de informanten niet meer goed

functioneert voor het welzijn van de burgers. Dit onderzoek sluit dan ook aan bij de uitspraak van Bøås en Jennings (2005) dat er pas sprake kan zijn van een falende staat wanneer de bevolking zelf zegt dat de staat niet meer bevorderlijk is voor het welzijn van de burgers. Volgens Bøås en Jennings moet het hier echter wel om een meerderheid van de bevolking gaan. In Suriname is er momenteel nog geen sprake van een meerderheid van de bevolking die uit dat de staat faalt. Dit kan te maken hebben met het feit dat de noties van het falen van de staat, die beschreven worden door informanten, diep geworteld zitten in sociale structuren in de samenleving. De noties zijn op alle vlakken van de samenleving terug te vinden, waardoor ze als normaal ervaren kunnen worden. Volgens informanten is er geen sprake van een meerderheid doordat de meeste mensen de situatie op dit moment accepteren, omdat ze er materialistische belangen bij hebben. Hoewel er dus geen sprake van een meerderheid is, vinden wij dat dit niet de factor is die bepaalt of een staat faalt. Net zoals Bøås en Jennings (2005) beargumenteren wij dat het belangrijk is om te kijken voor wie de staat faalt en waarom. De informanten in dit onderzoek die vinden dat de staat faalt, betreffen voornamelijk gemiddeld hoogopgeleide mensen waarvan het merendeel voor een langere periode in het buitenland heeft gewoond.

Informanten binnen dit onderzoek geven aan dat één van de belangrijkste noties van het falen van de Surinaamse staat corruptie is. Hoewel volgens Haines (2017) corruptie toeneemt wanneer de omvang van een land groter is, doordat het systeem hierdoor steeds complexer en formeler wordt, blijkt uit dit onderzoek juist het tegenovergestelde te zijn ondervonden. Wanneer een samenleving relatief klein is en politiek gevoerd wordt op basis van vriendjespolitiek en familierelaties, zien we dat in Suriname corruptie juist een erg groot probleem is volgens informanten. Dit onderzoek sluit dan ook aan bij de theorie van Veenendaal (2013) die beweert dat kleinschaligheid er voor zorgt dat het democratische systeem ondermijnd wordt. Hoewel Suriname in theorie een democratie is, geven informanten aan dat in de praktijk deze democratie meer op een dictatuur lijkt.

Een andere bevinding die is gedaan, is dat politiek inderdaad, zoals Victoria (2016) beargumenteert, een vorm is om machtsrelaties te controleren in een bepaalde ruimte en tijd. Dat politiek in Suriname alles te maken heeft met macht is in de uitspraken van informanten duidelijk terug te lezen. Volgens informanten kunnen praktijken zoals corruptie en vriendjespolitiek zich ongestraft voortzetten. Politiek is echter niet alleen gerelateerd aan de staat (Haines 2017) (Victoria 2016) zoals ook duidelijk werd in dit onderzoek. Volgens informanten is

politiek namelijk ook terug te vinden in religie, wijkgemeenschappen en etnische structuren. De functie hiervan is volgens Victoria (2016) om kloven tussen bepaalde factoren op te vullen zoals de leegte tussen de gewone mensen en machtige mensen. Hoewel de resultaten in dit onderzoek dit ondersteunen, blijkt dat de functie hiervan ook is om op nog meer vlakken van de samenleving macht uit te kunnen oefenen, maar vooral ook deze macht te kunnen neutraliseren. Dat neutraliseren van macht een belangrijk onderdeel is van de moderne macht, zoals Shore en Wright (1997) beargumenteren, blijkt duidelijk te worden in dit onderzoek. Deze neutralisering van macht probeert Strei! te doorbreken door mensen bewust te maken van wat er volgens aanhangers echt speelt in Suriname. Door mensen bewust te maken dat de staat faalt, hoopt Strei! dat mensen zich aansluiten om Suriname te veranderen.

Dat er een bepaalde eenheid nodig is om Suriname te veranderen en dat deze eenheid, volgens informanten, ontbreekt in Suriname is één van de belangrijkste inzichten verkregen uit het veld. Tijdens interviews is gebleken dat sommige informanten dit verwijten aan het politieke systeem, maar andere informanten verwijten dit naar eigen zeggen aan 'de Surinaamse bevolking'. Verschillende informanten beargumenteren dat de politiek heeft gezorgd voor verdeeldheid in het land en dat de politiek deze verdeeldheid ook in stand houdt. De Surinaamse politiek hanteert volgens hen nog een politiek systeem dat in de periode van de Nederlandse gouverneur Kielstraat is ingevoerd. Zijn systeem wordt bestempeld als een rassenspel of een apartheidsregime en wordt gezien als de grondlegger van de etnische scheidslijnen binnen de politiek. Dat de etnische scheidslijnen in de politiek ook terug te zien zijn in de Surinaamse samenleving blijkt uit verschillende interviews en observaties. Naast de Surinaamse nationaliteit wordt vaak ook de etnische groep waar iemand zich mee identificeert genoemd. Daarnaast hebben we gemerkt dat mensen met wie wij gesproken hebben, anderen vaak in delen en omschrijven aan de hand van etnische groepen.

De verschillende etnische groepen in de samenlevingen gaan goed met elkaar om, maar leven naast elkaar in plaats van met elkaar, beweren verschillende informanten. Hierdoor is er volgens informanten te weinig interactie om te kunnen spreken van een eenheid binnen de Surinaamse samenleving. Dat etnische groepen mogelijk voor verdeeldheid zorgen, kan verklaard worden met de *insider* en *outsider* theorie van Eriksen (2010). Een etnische groep vormt zich door zich af te bakenen en dus ook *outsiders* te creëren. Op het moment dat een bepaalde groep aan insluiting doet, vindt er automatisch uitsluiting plaats. Dit is dan ook wat

naar voren is gekomen in het onderzoek als er gekeken wordt naar de verschillende etnische groepen in Suriname: er wordt naast elkaar geleefd in plaats van met elkaar, vinden informanten. Informanten geven aan dat je toch het meest omgaat met mensen waarmee je je identificeert.

Ondanks dat informanten aangeven dat de eenheid in de Surinaamse samenleving ontbreekt, geven ze wel aan zich allemaal Surinamer te voelen. Het Surinamer voelen gaat vaak gepaard met het gevoel van zich thuis voelen. Dit sluit aan bij hoe de meeste informanten een Surinamer definiëren: namelijk iemand die er woont en werkt. Een interessant gegeven is hier dat het Surinaamse paspoort er niet zo zeer toe doet: wanneer jij in Suriname woont en werkt mag je je een Surinamer noemen volgens veel informanten. Volgens informanten is het zijn van een Surinamer niet genoeg om te kunnen spreken van een bindende factor die moet zorgen voor een gevoel van eenheid. Verder geven informanten aan dat Suriname bepaalde fases heeft overgeslagen waarin de bevolking samen de strijd aan gaat. Zo geven informanten aan dat er nooit gestreden is voor onder andere de democratie en de onafhankelijkheid. Eriksen (2010) heeft aangegeven dat deze vorm van *rite de passage* een bepaalde eenheid kan creëren. Echter, blijft er gezegd worden dat de Surinaamse nationaliteit na de etnische identiteit komt bij de meeste Surinamers en dat dit de gewenste eenheid tegenhoudt.

Etnische scheidslijnen moeten volgen informanten om die reden doorbroken worden om de eenheid te creëren die volgens de aanhangers van Strei! nodig is om samen naar een beter Suriname te werken. Deze eenheid wordt binnen Strei! gevonden in de gedeelde mening dat de Surinaamse staat faalt. Deze ideologie die de aanhangers verbindt met elkaar, wordt in het onderzoek gedefinieerd als *supra-ethnic* nationalisme. Dit gezamenlijke gedachtegoed over het falen van de staat binnen Strei! wordt getypeerd als een vorm van nationalisme, omdat er een bepaalde gemeenschap is die een gemeenschappelijke ideologie draagt en zich hierdoor met elkaar verbonden voelt. In dit onderzoek wordt dit omschreven volgens de theorie van Anderson (2006) als een *imagined community*. Deze *imagined community* heeft een *supra-ethnic* ideologie, omdat deze ideologie verschillen tussen etnische groepen overstijgt en zich richt op het verbeteren van de Surinaamse staat.

Je kan dan ook zeggen dat Strei! een strijd aan gaat tegen de staat om Suriname te veranderen. Je ziet bij Strei! een *insider en outsider* principe terug. Mensen die de ideologie van Strei! delen behoren tot de *imagined community*, hierdoor is er automatische sprake van een vorm van uitsluiting. Door de afbakening wordt de eenheid van Strei! versterkt en vormt de

ideologie een vorm van nationalisme. Het interessante hieraan is dat deze vorm van nationalisme zich juist tegen de staat keert. De bindende factor van de *imagined community* Strei! is dat de staat faalt. De ideologie en het doel van Strei! en haar aanhangers, is om de Surinaamse staat te verbeteren en naar een punt te brengen dat het niet meer faalt. De vraag rest dan: wat gebeurt er met de *imagined community* Strei! wanneer de verbindende factor ‘het falen van de staat’, verdwijnt?

Discussie

In dit onderzoek zijn noties van informanten van het falen van de staat besproken en is duidelijk geworden dat deze noties op een bepaalde manier in relatie staan tot elkaar. Onze bevinding is dat op het moment dat er gesproken wordt over het falen van de staat, het gaat om problemen in sociaal-politieke systemen die verweven zijn in verschillende structuren en lagen van de samenleving. Wij vragen ons af of er verandering mogelijk is aangezien het falen van de staat, wat ervaren wordt door informanten, voortkomt uit diepgewortelde structuren in de samenleving die in relatie staan tot elkaar. President Bouterse is al meerdere malen verkozen tot president. Dit suggereert dat een groot gedeelte van de bevolking belangen heeft bij de situatie zoals deze nu is. Wij vragen ons dan ook af of de of de besproken noties van het falen van de staat, door een deel van het volk gezien worden als een manier van hoe een staat ook kan functioneren zonder te vinden dat de staat faalt.

Hoewel Strei! twee jaar geleden begon als een protestbeweging tegen de huidige politiekvoering in Suriname, hebben zij er voor gekozen toch onderdeel te worden van deze politiek door zelf een politieke partij te starten. Volgens aanhangers van Strei! moeten etnische grenzen doorbroken worden om ruimte te maken voor ideologische politiek. Uit empirie blijkt dat informanten zeggen dat mensen het liefst iemand in de politiek zien die hun etnische groep, waarmee ze zich identificeren, vertegenwoordigt. Strei! zal dan ook (on)bewust bezig zijn met het aantrekken van alle verschillende bevolkingsgroepen, waardoor zij (on)bewust bezig zijn met politiekvoering langs etnische lijnen. Doordat Strei! dus deel uitmaakt van een systeem waar zij eerst tegen vchten en etnische scheidlijnen proberen te doorbreken terwijl zij daar zelf eigenlijk (on)bewust gebruik van maken, brengt ons dit tot de volgende bevinding: wanneer je een structureel probleem wilt bestrijden zal je zelf bewust of onbewust onderdeel worden van het probleem waar je zelf tegen vecht.

Validiteit en betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is valide, omdat de gebruikte meetinstrumenten hebben gemeten wat ze moesten meten (Boeije 2010, 169-170), namelijk wat de noties van het falen van de staat zijn en op wat voor manier er sprake is van uitingen van nationalisme. Er is gebruik gemaakt van semi-gestructureerde interviews zodat hoofdvragen van te voren werden vastgesteld. Uit de transcripties is gebleken dat er sprake was van een precieze vraagstelling en dat de vragen helder waren voor de informanten, aangezien alle data bruikbaar was voor het beantwoorden van de hoofdvraag. Er is sprake van interne validiteit, omdat door zowel informele gesprekken als semi-gestructureerde interviews mogelijke causale verbanden, die in eerste instantie niet waren voorspeld, niet uitgesloten zijn in het onderzoek. De externe validiteit is daarentegen zwak, doordat de informanten niet willekeurig zijn geselecteerd, maar door middel van het *snow-ball* effect zijn bereikt. De populatie was niet duidelijk af te bakenen, daarbij is er een kleine groep bereikt waardoor resultaten naar onze mening moeilijk te generaliseren zijn. De ecologische validiteit was daarentegen wel weer hoog, omdat informanten vaak zelf hebben aangeven waar zij graag interviews wilden houden en tijdens participerende observatie informanten zich al in hun eigen leefomgeving bevonden.

Het uitgevoerde onderzoek is tot een bepaalde hoogte te categoriseren als een betrouwbaar onderzoek (Boeije 2010, 169). Doordat er sprake is van participerende observatie en je een bepaalde band met je onderzoeksgroep hebt opgebouwd, zal bij herhaling van het onderzoek door andere personen hoogstwaarschijnlijk niet dezelfde data bevonden worden. Wel denken we dat deze data, bij herhaling van onderzoek, in grote lijnen hetzelfde gaat zijn, omdat tijdens het onderzoek er door twee onderzoekers onderzoek is gedaan en daarbij de analyse van de data door twee onderzoekers is geanalyseerd. Dit verhoogt dan ook de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Aanbevelingen

Hoewel wij tijdens het veldwerk ons hebben gefocust op aanhangers met zowel een Nederlandse als Surinaamse nationaliteit is er helaas geen mogelijkheid geweest om deze splitsing verder uit te werken. Voor verder onderzoek zou er mogelijk gekeken kunnen worden naar waarom mensen met een niet-Surinaamse nationaliteit zich wel willen inzetten voor de Surinaamse politiek, ondanks dat zij niet mogen stemmen en verkiesbare functies mogen vervullen. Daarbij stellen we

de vraag wat het belang is van een nationaliteit als het gaat over nationalisme en wat de invloed van je nationaliteit is op gevoelens van nationalisme?

Literatuurlijst

Anderson, Benedict. 2006. *Imagined Communities: Reflections on the origin and spread of Nationalism*. London: Verso.

Axtmann, Roland. 2004. "The State of the State: The Model of the Modern State and Its Contemporary Transformation." *International Political Science Review* 25(3): 259-279.

Bissessar, Ann Marie. 2017. *Ethnic Conflict in Developing Societies: Trinidad and Tobago, Guyana, Fiji, and Suriname*. Switzerland: Springer.

Bøås, Morten, en Kathleen M. Jennings. 2005. "Insecurity and Development: the rhetoric of the 'failed state.'" *The European Journal of Development Research* 17(3): 385-395.

Boeije, Hennie. 2010. *Analysis in Qualitative Research*. Londen: Sage Publications.

Brana-Shute, Gary. 1995. "Suriname: The Nation against the State." *Current History* 94(589):86-90.

Call, Charles T. 2008. "The fallacy of the 'Failed State'." *Third World Quarterly* 29(8):1491-1507.

De Bakker, Frank G. A., Frank den Hond en Mikko Laamanen. 2017. "Social Movements: Organizations and Organizing." In *Handbook of Social Movements Across Disciplines*, geëdit Conny Roggeband en Bert Klandermans, 203-233. London: Springer Science & Business Media.

De Koning, Anouk. 2011. "Beyond ethnicity: Writing Caribbean histories through social spaces." *Latin American and Caribbean Ethnic Studies* 6(3):259-282.

DeWalt, Kathleen M., en Billie R. DeWalt. 2011. *Participant Observation: A Guide for Fieldworkers*. Lanham: Altamira Press.

Dew, Edward. 1975. "De beheersing van raciale en culturele polarisatie in een onafhankelijk Suriname." *Beleid & maatschappij* 9:226—231.

Dew, Edward. 1976. "Anti-consociationalism and independence in Surinam." *Boletín de Estudios Latinoamericanos y del Caribe* 21:3-15.

Dew, Edward. 2013. *The difficult flowering of Surinam: ethnicity and politics in a plural society*. Dordrecht: Springer Science & Business Media.

DNA. 2018. "Over de Nationale Assemblée." Bezocht op 6 juni. <http://www.dna.sr/achtergrond-info/algemene-info-dna/over-de-nationale-assemblee/>.

Eriksen, Thomas Hylland. 2010. *Ethnicity and Nationalism: Anthropological perspectives*. London: Pluto Press.

Escobar, Arturo. 1992. "Culture, practice and politics: Anthropology and the study of Social Movements." *Critique of anthropology* 12(4): 395-432.

Gellner, Ernest. 1983. *Nations and Nationalism*. Oxford: Basil Blackwell.

Gellner, Ernest. 1998. *The State of the Nation: Ernest Gellner and the Theory of Nationalism*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gompers, René. 2018. "Maisha Neus richt politieke partij Strei! op." *Starnieuws*, 30 januari, 2018. <http://www.starnieuws.com/index.php/welcome/index/nieuwsitem/45451>

Grootemaat, Frank. 2002. "De Surinaamse overheid en het onderzoek naar mensenrechtenschendingen." *Groniek* 157:509-520.

Haines, David W. 2017. "Politics." In *An Introduction to Sociocultural Anthropology Book Subtitle: Adaptations, Structures, Meanings*, geëdit door Haines David W., 163-183. Colorado: University Press of Colorado.

Helman, Gerald B., en Steven R. Ratner. 1992. "Saving failed states." *Foreign policy* 89:3-20.

Hutchinson, John, en Anthony D. Smith. 1996. *Ethnicity*. Oxford: Oxford University Press

Jurna, Nina. 2017. "De vrouw die Suriname wil redden." *NRC Handelsblad*, 30 april, 2017. <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/04/30/de-vrouw-die-surinamewil-redden-8488964-a1556607>

Kottak, Conrad Philip. 2015. *Cultural anthropology: Appreciating Cultural Diversity*. New York: McGraw-Hill.

Lachmann, Richard. 2010. *States and Power*. Cambridge: Polity Press.

Luhmann, Niklas. 1984. *Soziale Systeme. Grundriß einer allgemeinen Theorie*. Frankfurt: Suhrkamp.

- Marshall, Edwin Kenneth. 2003. *Ontstaan en ontwikkeling van het Surinaams Nationalisme: Natievorming als opgave*. Delft: Eburon.
- Meel, Peter. 1998. "Towards a typology of Suriname Nationalism." *New West Indian Guide/Nieuw West-Indische Gids* 72(3-4):257-281.
- Migdal, Joel S., en Klaus Schlichte. 2005. "Rethinking the State." In *The Dynamics of States: The formation and crises of state domination*, geëdit door Klaus Schlichte, 1-40. Londen: Routledge.
- Moeran, Brian. 2007. "From Participant Observation to Observant Participation: Anthropology, Fieldwork and Organizational Ethnography." *Creative Encounters* 1:1-25.
- Nicholas, Ralph W. 1973. "Social and political Movements." *Annual Review of Anthropology* 2(1):63-84.
- Salman, Ton, en Willem Assies. 1973. "Anthropology and the study of Social Movements." In *Handbook of social movements across disciplines*, geëdit door Bert Klandermans and Conny Roggeband, 205-265. New York: Springer.
- Sharma, Aradhana, en Akhil Gupta. 2006. "Introduction: Rethinking Theories of the State in an Age of Globalization." In *The Anthropology of the State: a reader*, geëdit door Aradhana Sharma en Akhil Gupta, 1-43. New Jersey: Blackwell Publishing.
- Shore, Cris en Susan Wright. 1997. "Anthropology of Policy: Critical perspective on governance and power." In *Policy: A new field of anthropology*, geëdit door Cris Shore en Susan Wright, 3-33. London and New York: Routledge.
- Singh, Chaitram. 2008. "Re-democratization in Guyana and Suriname: Critical Comparisons." *European Review of Latin American and Caribbean Studies* 84:71-85.
- Smith, A. D. 1986. *The Ethnic Origins of Nations*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Smith, A. D. 1991. *National Identity*. Las Vegas: University of Nevada Press.
- St-Hilaire, Aonghas. 2001. "Ethnicity, Assimilation and Nation in Plural Suriname." *Ethnic and Racial Studies* 24(6):998-1019.

Stryker, Sheldon, Timothy J. Owens, en Robert W. White. 2000. *Self, Identity, and Social Movements*. London: University of Minnesota Press.

Veenendaal, Wouter P. 2013. "Democracy in Microstates: why smallness does not produce a democratic political system." *Democratization* 22(1):92-112.

Victoria, José L. E. 2016. "Anthropology of power: Beyond state-centric politics." *Anthropological Theory* 16(2-3):249-262.

Bijlage 1 De Nationale Assemblée – Iris

De officiële website van De Nationale Assemblée geeft de volgende omschrijving van het bestuursorgaan.

“De Nationale Assemblée vertegenwoordigt het volk van de Republiek Suriname en brengt de soevereine wil van de natie tot uitdrukking. Het is het hoogste politieke orgaan van de Staat. Samen met Regering oefent De Nationale Assemblée de Wetgevende Macht uit. De Regering is verantwoording verschuldigd aan De Nationale Assemblée. De Nationale Assemblée is bevoegd te beslissen over alle wetsontwerpen, die haar ter goedkeuring worden voorgelegd. Voor het houden van een Verenigde Volksvergadering is 2/3 meerderheid nodig. Het Reglement van Orde wordt vastgesteld waarin ook de procedure regels zijn opgenomen voor de Verenigde Volksvergadering en door middel van een staatsbesluit bekend wordt gemaakt.”
(DNA 2018)

De Nationale Assemblée bestaat uit 51 leden die door middel van algemene, vrije en geheime verkiezingen worden gekozen (Artikel 61.1 GW)⁵⁶. De leden van De Nationale Assemblée worden gekozen voor een periode van 5 jaar (Artikel 56.1 GW). Suriname kent een democratie waarbij alle Surinamers met een Surinaamse nationaliteit en de leeftijd van 18 jaar mogen stemmen op mensen die zich verkiesbaar hebben gesteld voor De Nationale Assemblée (Artikel 57.1 GW). De Nationale Assemblée kiest op haar beurt iedere 5 jaar de President en Vice-President van Suriname (Artikel 91.1 GW). De President vormt samen met de Vice-President en de Raad van Ministers de Regering van Suriname en allen moeten verantwoording afleggen aan De Nationale Assemblée (Artikel 116.1 en 116.2 GW). De President zal wetsontwerpen of andere voorstellen van de Regering voorleggen aan De Nationale Assemblée en deze zal besluiten of het voorstel wel, al dan niet, zal worden goedgekeurd (Artikel 75.1 en 77 GW). Binnen De Nationale Assemblée zijn er verschillende fracties, meer bekend als politieke partijen. Leden binnen De Nationale Assemblée kunnen van een zelfde politieke partij zijn en dus over het algemeen dezelfde standpunten hebben. Wanneer een fractie 26 zetels heeft en dus de meerderheid binnen De Nationale Assemblée, betekent dit dat deze fractie een grote stem heeft binnen De Nationale Assemblée. Om een beter beeld te krijgen van politiek Suriname is het belangrijk om te kijken naar het kiesstelsel rondom de verkiezingen voor De Nationale Assemblée. Suriname kent namelijk een evenredig kiesstelsel per district zoals aangegeven in de grondwet (Artikel 61.1 GW).

Daarnaast werkt het politieke systeem van Suriname met een regionaal bestuur dat bestaat uit de Districtsraden en de Ressortraden (Artikel 161 GW). De DR en de RR helpen de Regering met de voorbereiding, totstandkoming en uitvoering van de districts- en ressortplannen. Daarnaast zorgt de DR voor het dagelijks bestuur van het district (Artikel 169 GW). Elk district

⁵⁶ Met GW wordt verwezen naar: Grondwet van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no.116)

kent weer verschillende ressorten, die onder andere uit wijken kunnen bestaan (Artikel 164 GW). De RR worden samengesteld na de verkiezingen binnen het ressort (Artikel 163 GW). Vervolgens worden de zetels in de DR verdeeld over de politieke partijen die vertegenwoordigd zijn in de ressorten naar evenredigheid van het totaal aantal in de RR verworven zetels (Artikel 162 GW).